

KYLLÄ KANSA TIETÄÄ!

Veikko Vennamon käsitys kansasta

Heta Ojanperä
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Pro gradu-tutkielma
2000

1. JOHDANTO	1
2. POPULISTINEN MAASEUDUN PUOLUE	5
3. VEIKKO VENNAMO	11
3.1. VEIKKO VENNAMON POLIITTINEN URA	11
3.2. SUOMEN PIENTALONPOIKIEN PUOLUE (SPP)	17
3.3. SUOMEN MAASEUDUN PUOLUE (SMP)	22
3.4. VUODEN 1970 EDUSKUNTAVAALIT	25
4. KANSA	28
4.1. SUOMEN KANSA	28
4.2. UNOHDETTU KANSA	37
4.3. KANSAN RAKENTAVAT JA HYVÄT OMINAISUUDET	42
4.4. KYLLÄ KANSA TIETÄÄ	48
4.5. KANSAN ASEMA JA TULEVAISUUS	52
5. KANSAN YSTÄVÄ SMP	54
5.1. SMP:N OMINAISUUDET	57
5.2. KAIKKI KANSAN PUOLESTA, KAIKKI KANSAN HYVÄKSI	60
5.3. ÄÄNIVYÖRY SMP:LLE TUO PAREMMAN ELÄMÄN	64
5.4. SMP:N PUHEENJOHTAJA	69
6. KANSAN VIHOLLISET	79
6.1. VIHOLLISEN PÄÄMÄÄRÄT	85
7. YHTEENVETO	88
Lähteet	91

1. JOHDANTO

Veikko Vennamo perusti Suomen Pientalonpoikien Puolueen vuonna 1959. Puolue vaihtoi nimensä Suomen Maaseudun Puolueeksi samaan aikaan kuin Maalaisliitto päätti vaihtaa nimensä keskustaksi vuonna 1966. Suomen Maaseudun Puoluetta käsittelevää tutkimusta ei ole tehty kovinkaan paljon ja pääosin 1970-luvulla tehdyn tutkimuksen päälinjana on ollut SMP:n populistisen luonteen tutkiminen ja korostaminen. Osa tutkimuksesta on liittynyt myös puolueen vaalikannatuksen selittämiseen ja kannattajakunnan analysointiin. 1980-luvulla tehtyjä tutkimuksia en ole tarkastellut, koska ne näyttävät selittävän vain SMP:n vuoden 1983 vaalivoiton tuloksia.

Oman tutkimukseni pääajatuksena on koota SMP:n puheenjohtaja Veikko Vennamon käsitys kansasta. Tätä seikkaa ei ole käsitelty tehdyissä tutkimuksissa lainkaan vaikka Vennamon keskeiseen käsitearsenaaliin on olennaisesti kuulunut kansa-käsite ja se myös oleellisesti kuuluu populismin käsitteisiin. Vennamo myös oikeutti puolueen toimintaa sillä, että hän puhui kansan puolesta. Muut puolueet hän asemoi sekä kansan että SMP:n ulkopuolelle.

Olen pyrkinyt selvittämään Vennamon käsityksen kansan ominaisuuksista ja kansan koostumuksesta; ketkä kansaan kuuluvat ja ketkä jäävät ulkopuolelle. Samalla on tarkoitus kartoittaa ketkä ovat kansan ystäviä ja vihollisia ja millaisia kansan viholliset ovat. Ystävä-vihollinen asetelma on tärkeässä asemassa Vennamon diskurssissa. Tämän jaon käsittelyssä olen käyttänyt pääosin Vilho Harlen teosta "Hyvä, paha, ystävä, vihollinen", jossa hän käsittelee etenkin vihollisen käsitettä sekä Harlen artikkelia "Viholliskuvan, vihollisen ja toisen käsitteistä sekä niiden keskinäisistä suhteista" Poliitikka-lehdessä.

Primääriaineistona olen käyttänyt Suomen Maaseudun Puolueen lehteä

Suomen Uutiset' ja siitä Puheenjohtajan palstaa. Veikko Vennamo kirjoitti Puheenjohtajan Palstaa puheenjohtajakautensa alusta lähtien eli vuodesta 1959 lehden nimen ollessa silloin vielä Pientalonpoika. Vennamon puheenjohtajuuden päätyttyä 1979 hän kirjoitti edelleen lehteen, nyt palstaa Veikon vinkkelistä.

Perusideana on tutkia Vennamon kirjoituksia, jotka on eksplisiittisesti suunnattu omalle kannattajakunnalle. Tämän vuoksi tuntui luontevalta valita aineistoksi puolueen oma lehti. Tutkimustulos olisi saattanut olla huomattavan erilainen mikäli tutkimuskohteeksi olisi valittu muulle kuin omalle kannattajakunnalle osoitettu sanoma.

Puheenjohtajan palsta antaa todella hyvän kuvan Vennamon käsityksestä kansasta ja muista puolueista. Menetelmänä onkin ollut tarkastella kaikki, mitä Vennamo on esimerkiksi kansasta palstallaan sanonut. Tutkittavan aineiston määrä, 15 kuukautta, vaikutti aluksi laajalta, mutta Vennamon yksi hyvin huomattava piirre on jatkuvan toiston käyttö. Tämä helpotti huomattavasti seulottaessa kirjoittajan käsitystä kansan ominaisuuksia tai koostumusta. Samoin muiden puolueiden kuvailu oli muutaman keskeisen käsitteen toistoa.

Olen rajannut tutkimusaineiston koskemaan vuoden 1969 tammikuusta vuoden 1970 maaliskuuhun, koska eduskuntavaalit pidettiin maaliskuussa 1970. Juuri tämän ajanjakson otin tarkasteltavaksi, koska SMP sai maaliskaaleissa 17 lisäpaikkaa ja puolue oli ennen eduskuntavaaleja voimansa tunnossa hyvin menneiden kunnallis- ja presidentinvaalien jälkeen.

Muuta aineistoa ovat olleet Veikko Vennamon kirjoittamat teokset, josta olen saanut lähinnä taustatietoa Vennamon käyttämästä kielestä ja SMP:n politiikasta, samoin SMP:n puolueohjelma vuodelta 1967. Teokseen Unohdetun kansan siivellä olen tukeutunut, kun olen käsitellyt Vennamon henkilöhistoriaa, koska Vennamo itse ei sitä ole käsitellyt

---

¹ Suomen Uutisten levikki oli Levikkitieto ry:n mukaan 25 617 vuonna 1969 (Borg 1972, 38-39).

enemmin omissa kirjoissaan eikä muista teoksistakaan löytynyt paljoo Vennamon henkilöhistoriaa. Lisäksi olen tarkastellut Vennamon eduskunnassa 1967 käyttämiä puheenvuoroja, jotka koskivat puoluelakiuudistusta.

SMP:stä tehtyjä tutkimuksia 1960- ja 1970-luvulla olen tarkastellut pääosin seuraavista teoksista: Olavi Borgin (1964) Suomen puolueideologiat, joka keskittyi periaateohjelmien analyysiin sekä niiden taustaan ja syntyyn. Borg esitteli kirjassaan Suomen pientalonpoikien puolueen puolueohjelman vuodelta 1959, joka oli pohjana Suomen maaseudun puolueen puolueohjelmalle.

Voitto Helanderin (1971) Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä selitti populismin käsitettä ja kansainvälisiä populistisia liikkeitä sekä SMP:n kannatusta ja vennamolaisuutta populistista taustaa vasten.

Ralf Heleniuksen (1970) Taistelu vaalivoitosta kävi läpi yhteiskunnallista tilannetta vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen aina vuoden 1970 eduskuntavaaleihin asti ja niiden jälkitunnelmiin. Kirjassa käsiteltiin myös puolueiden vaalikampanjaa sekä ennusteita ja vaalitulokset.

Pertti Pesosen (1972) toimittama Protestivaalit nuorisovaalit sisälsi useita tutkimuksia kansanedustajien vaaleista vuosilta 1966, 1970 ja 1972. Tutkimuksissa käsiteltiin laajasti vaalikampanjaa, vaalituloksia alueellisesti, kansanedustaja- ehdokkaita ja valittuja kansanedustajia sekä Suomen puoluejärjestelmää

Eero Silvastin (1970) toimittama Shokkivaalit esitteli useiden kirjoittajien näkemyksiä vuoden 1970 eduskuntavaalien tuloksista ja niihin vaikuttaneista tekijöistä.

Olen käyttänyt Päivikki Suojasen (1985) luokituksia poliittisesta puheesta analysoidessani Vennamon kirjoittamaa Puheenjohtajan palstaa. Suojanen on käsitellyt poliittista ja uskonnollista puhetta

Politiikka-lehdessä julkaistussa artikkelissa.

Yhtenä lähteenä on ollut Tuula Vaarakallion pro gradu-tutkielma ja lisensiaattityö Ranskan oikeistopuolue Front Nationalista (FN). Vaarakallion luonnehdinnat FN:stä sopivat paikka paikoin saumattomasti SMP:hen, joskin suuria erojakin on havaittavissa SMP:n puheenjohtajan Veikko Vennamon ja FN:n johtomiesten Le Penin ja Meigretin diskurssissa.

2. POPULISTINEN MAASEUDUN PUOLUE

Tarkastelin 1970-luvun alussa kirjoitettuja valtio-opillisia luonnehdintoja SMP:stä saadakseni selville, miten puolue oli ymmärretty suuren vaalivoittonsa jälkeen. Tarkasteltavana olevista teoksista voi todeta, ettei niissä käsitelty puolueen ideologiaa, toimintaa tai tavoitteita kovinkaan laajalti. Vuosien 1968-1973 Politiikka-lehdissä ei ollut ainuttakaan puoluetta analysoivaa kirjoitusta. Tutkimus rajoittui kunnallis-, presidentin- ja eduskuntavaalien tulosten julkaisuun ja analyysiin. Tämä kertoo 1960- ja 70-luvuilla vallinneesta kvantitatiivisen tutkimuksen traditiosta.

SMP:tä koskeva tutkimus on pääsääntöisesti pyrkinyt näkemään puolueen vain populistisena poliittisena joukkoliikkeenä eikä ole pyrkinyt murtautumaan tämän valmiiksi annetun populismi-määritelmän ulkopuolelle. Myös puoluetta koskevat valtio-opin opinnäytetyöt ovat jatkaneet tätä linjaa. Jo töiden otsikoissa on viitattu puolueen populistiseen luonteeseen.² En suinkaan väitä etteikö tulkinta olisi oikea, mutta sen myötä puolueen muunlainen analysointi on jäänyt vähemmälle. Seuraavassa tarkastelen minkälaisia määrittelyjä SMP:stä on tehty.

Onni Rantalan (1972, 29) mukaan vuoden 1966 eduskuntavaalien aikaan SMP, silloin vielä Pientalonpoikien puolueen nimellä esiintynyt puolue esitettiin lähinnä kehitysaluepuolueena.

Vuoden 1970 eduskuntavaalien alustavien tulosten perusteella SMP näytti saavan kahdeksan edustajaa. Tämän lisäyksen myötä toimittaja Eero Silvasti (1970, 142) kohotti SMP:n "kääpiöpuolueesta pienten puolueiden joukkoon." Rantala (1972, 29) puolestaan kuvaa SMP:n laajentumisen vuonna 1970 "maaseutupuolueeksi, populistityyppiseksi 'uudeksi voimaksi' ja 'unohdetun kansan puolustajaksi', joka sulki

---

² esim. Kerkola (1986): Populismien traditio ja Suomen Maaseudun Puolueen uusi nousu 1980-luvulla; Taponen (1987): Populismi ja SMP.

suosioonsa myös pienyritykset, monopolien vastustamisen sekä uskon ja moraalin asiat.”

Kirjoittajasta riippuen SMP määriteltiin joko puolueeksi tai liikkeeksi, populistinen ulottuvuus kuitenkin aina mainittiin. Lilja Paakkinen (1972, 196) määritteli puolueen sanoilla populistinen poliittinen joukkoliike, joka Heleniuksen (1970, 94) mukaan tyypillisenä populistisena puolueena puhuu mieluummin ”asioista” kuin ”aatteista”. Risto Sänkiaho (1970, 98) puhui myös SMP:läisestä populistiliikkeestä ja Paakkinen (1972, 201) puolestaan populistisesta joukkoliikkeestä. Kari Tapiola (1970, 127) määritteli SMP:n luonteeltaan paikalliseksi, koska SMP:n aktiivinen ulkopoliittika ja luottamuksellisten suhteiden rakentaminen naapureihin oli jäänyt vähäiseksi

Useissa teoksissa esiteltiin myös muualla maailmassa, pääosin Euroopassa esiintyneitä populistisia liikkeitä ja puolueita. Kansainväliset liikkeet ja puolueet, joihin SMP:tä verrattiin, nimettiin myös populistisiksi ja SMP pyrittiinkin näkemään osana tätä maailmanlaajuista populistista liikettä. Yhteisten piirteiden lisäksi Voitto Helander - Timo Toivonen (1971, 66) löysivät SMP:stä myös ei-populistisia piirteitä. Näitä olivat tietyt historialliseen tilanteeseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan liittyneet ongelmat. Erityisiä suomalaisia erityispiirteitä olivat useat sosiaalipoliittikkaa koskevat ohjelmalausumat sekä Suomen kansainvälispoliittista asemaa koskevat lausumat.

Hall (1967, lainattu Helander 1971, 14) on määritellyt populistisen liikkeen seuraavasti: ”Populistiset liikkeet ovat liikkeitä, jotka pyrkivät hyödyttämään kansaa kokonaisuudessaan. Tämä on tulosta tavallisesti valtarakenteesta vieraantuneiden intellektuellien reaktiosta nopean taloudellisen, sosiaalisen, sivistyksellisen tai poliittisen muutoksen aiheuttamaa painetta vastaan. Näitä liikkeitä luonnehtii usko yksinkertaisempien ja perinteisempien muotojen ja arvojen palauttamiseen tai niiden mukauttamiseen. Nämä arvot ovat peräisin kansasta, etenkin sen vanhoillisimmasta osasta, joka katsoo

velvollisuudekseen olla näiden hyveiden säilyttäjänä.”

Helenius (1970, 35-36) määritteli SMP:n populistipuolueen lisäksi myös protestipuolueeksi. Näin ollen Helenius arvioi puolueen saavan ääniä vähän kaikkialta; keskustasta, vasemmistosta ja nukkuvilta. Vaikka vasemmistolaiset korostivat vennamolaisuuden olevan “äärioikeistolaisuutta”, se vetosi Heleniuksen mielestä silti juuri yleensä vasemmistoa äänestäviin. Hän toteaaakin tämän olevan “mielenkiintoinen paradoksi, joka tekee kaikille muille puolueille vaikeaksi saada pitävä ote vennamolaisuudesta; on vaikeata löytää perinteisen ideologisen linjan vaihtoehtoja SMP:n asialinjalle.”

Jouko Tyyri (1970, 139) määritteli SMP:n myös pakolaispuolueeksi, koska siirtolaisten sijoittaminen jäi kesken. Usein puoluetta kutsuttiin sen itse lanseeraamilla sanoilla. Sänkiaho (1972, 204) samoin kuin Suhonen (1971, 130) käyttivät SMP:stä nimitystä “uusi voima”. Sänkiaho (1970, 97) totesi SMP:n puolueista selvimmin asettuvan “herroja” vastaan. Tapiola (1970, 127-128) luonnehti SMP:tä poliittisen kulttuurin ulkopuoliseksi seuraavalla tavalla: ”SMP on jotakin kuusta pudonnutta, takametsistä kävellyttä, ei varsinaisesti ulkopoliittikan arkoihin kuvioihin soveltuvaa, olkoon että sen ymmärretään ravistelevan eduskuntamme poliittista sielunkuvaa hyvinkin terveellisesti.”

Vaalituloksen selvittyä vuonna 1970 ulkomaalaiset tarkkailijat Tapiolan (1970, 126) arvion mukaan olivat sitä mieltä, että SMP:n vaalivoitto tarkoitti “uuden, arvaamattoman elementin” tuloa Suomen sisä- ja ulkopoliittikkaan. Tapiola (1970, 128) laski SMP:n kuuluvan siihenastisten ääripuolueiden (SKDL ja kokoomus) joukkoon kolmanneksi laitaryhmittymäksi. Helenius (1970, 11) puolestaan kuvasi SMP:n voittoa tuhkimosaduksi.

Rantalan (1972, 29) tulkinnan mukaan puolue liitettiin kiinteästi Veikko Vennamon persoonaan ja yleisöllä samoin kuin tutkijoilla oli voimakas taipumus laittaa yhtäläisyysmerkit SMP:n ja Vennamon välille. Helander

et al. (1971, 61) nimittivät SMP:tä "vennamolaiseksi liikkeeksi" ja Kankkunen (1970, 112) kutsui koko puoluetta "vennamolaisuudeksi". Heleniuksen (1970, 143) mukaan SMP:n poliitikotkin kutsuivat itseään "vennamolaisiksi". Helenius (1970, 93) luonnehti puoluetta myös sanoilla "yhden miehen show" ja puoluekokousta "Vennamon päiviksi", koska puheenjohtajan panos näkyi kaikessa. Helenius (1970, 143) lisäsi vielä Vennamon olevan puoluekokouksissa kuin kukkona tunkiolla.

Rantala (1972, 29) kuvasi Vennamoa karismaattiseksi, dynaamiseksi ja värikkääksi puheenjohtajaksi ja Helenius (1970, 28) Suomen kansanedustajista värikkäimmäksi. Paasilinna (1972, 120) luonnehti Vennamoa demagogiksi ja myös Sänkiaho (1970, 95) mainitsi Vennamon harjoittavan kiihotusta ja arvioi esimerkiksi Ruotsin poliittisen keskustelun liikkuvan niin korkealla tasolla, ettei siellä samantapaisella huutelulla päästäisi yhtä hyvin tuloksiin. Tyyri (1970, 139) puolestaan kuvasi Vennamon tahdinlyöjänä, joka kokosi itselleen orkesterin maaseudun työttömistä ja tyytymättömistä.

Puoluekartassa SMP:n sijoittaminen näytti tuottavan ongelmia, koska puolue itse sanoutui irti perinteisestä oikeisto-vasemmisto ulottuvuudesta korostaessaan omaa kolmatta ulottuvuutta (Enävaara 1970, 85), minkä pohjalta Kankkunen (1970, 113) luokitteli SMP:n ei-sosialistiseksi puolueeksi ja Helander et al. (1971, 66) ei-sosialistiseksi vasemmistopuolueeksi. Puolueohjelma-analyysin perusteella Borg (1964, 266) on sijoittanut SMP:n maalaisliitto/keskustapuolueen ja sosialidemokraattisen puolueen väliin. Helander et al. (1971, 66) huomautti, että tälle paikalle puolueen edustajat oli sijoitettu myös eduskunnan istumajärjestyksessä.

Suhonen (1971, 130) kartoitti puolueen kannattajakuntaa vaalitutkimuksen perusteella. Vuoden 1970 eduskuntavaalien SMP:tä äänestäneistä 10-15 % oli uusia äänioikeutettuja. Prosenttimäärä oli sama muidenkin puolueiden osalta. Muu osa SMP:n äänestäjäkunnasta oli lähtöisin muista puolueista. Suhosen (1972, 375) ja Sänkiahon

(1972, 209) mukaan SMP sai runsaat puolet uusista äänestäjistään keskustapuolueelta. SDP:stä luopuneiden osuus oli lähes viidennes ja sekä SKDL:n että kokoomuksen osuus noin kymmenesosa.

Paakkinen (1972, 200) arvioi SMP:n kannattajakunnan ammatti- ja elinkeinorakenteeltaan heterogeeniseksi. Suhteellisesti eniten SMP sai kannatusta pienviljelysvaltaisilta maatalousseuduilta, rannikon kalastajapitäjistä sekä kunnista, joissa oli paljon pienyrittäjiä. Vähiten SMP sai ääniä teollisuustyöväestön asuma-alueilla. Helanderin (1971, 84-86) mukaan vuoden 1970 eduskuntavaaleissa SMP oli suurin puolue Pohjois-Karjalan vaalipiirissä. Maantieteellisesti se menestyi parhaiten maan itä- ja pohjoisosissa sekä Paakkisen (1972, 201) mukaan maan alikehittyneillä alueilla.

Rantala (1972, 32) kuvasi SMP:n vuoden 1970 vaalikampanjaa vanhanmalliseksi puolueen vaalityön pääosan ollessa joukkokokouksia, jotka kuitenkin vanhanaikaisuudestaan huolimatta - tai juuri sen takia - tavoittivat runsaan yleisön. SMP:n suurimmaksi valiksi maaliskaavaaleissa Helenius (1970, 162) mainitsikin välittömän kosketuksen valitsijoihin. "Unohdetulle kansalle" oli Sänkiahon (1970, 100) tulkinnan mukaan tärkeätä juuri vaalipropagandan persoonallinen suhde sen esittäjän ja vastaanottajan välillä. Tämä vanhanaikainen suusta-suuhun - menetelmä, jota myös Rantala (1972, 32) pitää erittäin tärkeänä toi uusia äänestäjiä. Sänkiaho (1971, 36) kuvasi henkilökohtaisen viestityksen ja pienryhmävalistuksen jääneen Vennamon yksinoikeudeksi muiden puolueiden keskittyessä muihin menetelmiin.

Helenius (1970, 61) näki SMP:n eroavan vaalitaistelussaan muista puolueista myös siinä, että Maaseudun Puolueella ei ollut varsinaista myyntityötä lainkaan vaan se keskittyi vain Suomen Uutisten maakuntanumeroiden levittämiseen. Heleniuksen (1970, 162) mukaan puolue puhetilaisuuksissa ja lehtikirjoituksissa tarjosi arvostelua ja paljasti epäkohtia, kun taas toinen oppositiopuolue, kokoomus, joka myös saavutti vaalivoiton, taas tarjosi SMP:stä poiketen selvän,

perustellun vaihtoehdon. Sänkiaho (1970, 101) arvioi Vennamon propagandajärjestelmän mestarilliseksi abstraktisen systeeminä tähden, johon muut puolueet eivät pystyneet takertumaan. Muut puolueet sortuivat henkilökohtaisiin parjauksiin, jotka Vennamo pystyi aina kääntämään voitokseen hankkimalla itselleen marttyyrin sädekehän suurten puolueiden parjatessa pienempiä.

Ennen vuoden 1970 eduskuntavaaleja eräiden SMP:n ehdokkaiden uskollisuutta puolueelle epäiltiin. Varsinkin akateemisesti koulutettuja ehdokkaita oli runsaasti tarjolla puolueen listoille. Helenius (1970, 43; 112) näki syyksi tähän, että köyhän talonpojan puolestapuhujan puolueeseen oli tarjolla "kaulusproletaareja", sen, että muihin porvarillisiin puolueisiin oli vaikea päästä. Helenius mainitsi epäilyn siitä, että jotkut henkilöt pyrkivät SMP:n listoille siinä toivossa, että loikkaavat toiseen porvarilliseen puolueeseen siinä tapauksessa, ettei SMP tulevaisuudessa saakaan riittävästi tuulta purjeisiinsa.

Yhteenvetona voi todeta, että SMP määriteltiin joko populistiseksi tai/ja protestipuolueeksi. Vaikka SMP:stä ajoittain kirjoitettiin hieman vähättelevään sävyyn, koskien lähinnä pienen puolueen vaikutusmahdollisuuksia ja kannatuksen pysymistä samoin kuin puheenjohtaja Vennamon ristiriitoja herättämään persoonallisuutta, pääosin SMP:stä kirjoitettiin positiiviseen sävyyn. Negatiivisia epäilyjä esitettiin lähinnä puolueen yhteistyöhalukkuudesta muiden puolueiden kanssa, kuten Tapiola (1970, 125-127) kirjoituksessaan tekee.

3. VEIKKO VENNAMO

3.1. VEIKKO VENNAMON POLIITTINEN URA

Veikko Vennamon henkilökohtaisten ratkaisujen on nähty vaikuttaneen koko puolueeseen ja sen toimintaan, joten katsoin aiheelliseksi tarkastella myös Vennamon henkilöhistoriaa. Samoin koko puolueen toimintaa on selitetty Vennamon henkilöstä käsin ja usein nähty koko puolueen toiminta sen puheenjohtajan henkilökohtaisena projektina.

Erkki Kivioja ja Jorma Cantell (1970, 9) käsittelevät kirjoituksessaan Vennamon henkilöhistoriaa. Veikko Emil Aleksander Vennamo (alunperin Fennander) syntyi vuonna 1913 Jaakkimassa, Laatokan Karjalassa. Ylioppilaaksi Vennamo kirjoitti Viipurin yhteiskoulusta keväällä 1931. Hän suoritti ylemmän oikeustutkinnon 21-vuotiaana ja nykyistä oikeustieteen lisensiaatin tutkintoa vastaavan lakitieteen kandidaatin tutkinnon 22-vuotiaana. Hän sai varatuomarin arvon 26-vuotiaana, siihen aikaan nuorimpana koko maassa.

Virkauransa Vennamo aloitti Kivioja et al. (1970, 8) mukaan maatalousministeriön notaarina 1938. Vuonna 1940 hänestä tuli pika-asutuksen yleissihteeri. Vuonna 1942 Vennamosta tuli luovutetun Karjalan jälleenrakennustoimiston päällikkö ja vuonna 1944 maatalousministeriön asutusasiain osaston, ASO:n, ylijohdaja, jona hän toimi vuoteen 1959 saakka.

Kivioja et al. (1970, 10) kuvasi asutusasiain osastoa päällikkövaltaiseksi virastoksi. Veikko Vennamolla ASO:n ylijohdajana oli vaikutus- ja päätäntävaltaa, jonka nähtiin vaikuttavan monien perheiden elämään. Keväällä 1945 säädetty maanhankintalaki velvoitti valtion, kunnat, seurakunnat, yhtiöt ja yksityiset maanomistajat luovuttamaan maata rajan taakse jääneiden alueiden maanviljelijäväestölle sekä rintamamiehille, sotaleskille, sotaorvoille ja sotainvalideille. Vuonna 1936 perustettu ASO sai tämän lain pohjalta Kivioja et al. (1970, 10)

arvion mukaan poikkeuksellisen suuret valtuudet muihin vastaaviin keskusvirastoihin verrattuna.

Vennamo pääsi eduskuntaan ensi yrittämällä vuonna 1945 maalaisliiton ehdokkaana. Vaalimainoksessa on hänen kuvansa alla teksti: *“Rintamamies, lisämaan saaja! Miksi kärsit huolinesi ja murheinesi? Usko vahvaan mieheen, tartu Veikko Vennamon vahvaan käteen.”* Kivioja et al. (1970, 10) arvioi Vennamon käyttäneen silloista virka-asemaansa vaalitulaisuuksissa hyväkseen; vaalitulaisuuksia oli paljon, sillä Vennamo oli ehdokkaana kolmessa vaalipiirissä. Tilaisuuksissa hänellä oli tapana sanoa: *“Jos täällä on rintamamiehiä, joilla ei vielä ole maata, niin olkaa hyvä ja tulkaa puheen päätyttyä tuonne takahuoneeseen luokseni.”*

Maalaisliiton poliittiseksi johtajaksi oli noussut Urho Kekkonen, jota Vennamo Kivioja et al. (1970, 10) mukaan 1950-luvun alkupuolella vielä kannatti. Kekkosen ja Vennamon välien nähtiin kuitenkin huononevan nopeasti. Kekkosen ja Vennamon erimielisyydet alkoivat Vennamon (1989, 50) mukaan jo sotasyllisten syyttämistä vuonna 1945. Vennamo ei suostunut Kekkosen vaatimuksesta huolimatta katkaisemaan välejään maalaisliiton Viljami Kalliokoskeen, jonka Kekkonen olisi halunnut panna syytteeseen. Vennamo (1989, 56) itse arvioi lopullisen “ammottava kuilun” hänen ja Kekkosen välille auenneen Kekkosen tultua presidentiksi, jolloin Kekkonen ei lopettanutkaan lupauksensa mukaisesti “Neuvostoliiton hyväksikäyttöä” sisäpolitiikassa.

Kivioja et al. (1970, 11) näki Vennamon maalaisliitolaisuran huippuja olleen Asutusliiton puheenjohtajuuden, joka lisäsi Vennamon poliittista painoarvoa. Vennamo oli mukana Asutusliiton perustamisessa vuonna 1954 ja hänet valittiin myös liiton kunniapuheenjohtajaksi. Ossi Maalammen (1971, 43) arvion mukaan Vennamo ryhtyi jo silloin omalaatuisella tiedotustoiminnallaan ja Asutusliittoa vaikutuskanavanaan käyttäen luomaan “unohdettua kansaa”, johon

pystyi ajan tullen kylvämään katkeruuden siemeniä. Borg (1970a, 50) mainitsi Vennamon toimineen maalaisliiton keskushallituksen jäsenenä vuosina 1955-57.

Lauri Haatajan (1992, 29) mukaan Vennamon kaikki ratkaisut eivät saaneet eduskunnassa jakamatonta suosiota. Kommunistien mielestä hän oli syylistynyt virkavirheisiin ja väärinkäytöksiin. Kolmen suuren hallituskauden päätyttyä SKDL:n eduskuntaryhmä suunnitteli kampanjaa Vennamoa vastaan, joka kuitenkin raukesi.

Haataja (1992, 29) näki Vennamon suosiolla kansan piirissä olleen käyttöä Kekkonen ehdokkuutta vastustaneiden maalaisliiton oppositiopesäkkeiden tukahduttamisessa. Vennamo kiersi Savossa käännyttämässä oppositiolaisia Kekkonen kannalle. Kekkonen valinta presidentiksi jättäisi maalaisliiton aatteellisen johtajan paikan vapaaksi, koska V. J. Sukselaisen rooli maalaisliiton puheenjohtajana oli vakiintunut sovittelijaksi ja kovan politiikan jälkimaininkien tasoittelijaksi. Haataja näki Vennamon tavoitteena pyrkimyksen astua Urho Kekkonen paikalle maalaisliiton poliittiseksi linjan vetäjäksi.

Vennamo valittiin Kekkonen viidennen hallituksen toiseksi valtionvarainministeriksi. Maalammen (1971, 94) ja Reino Hukkasen (1975, 11) mukaan Kekkonen itse halusi Vennamon mukaan hallitukseen, vaikkeivat heidän välinsä enää tuossa vaiheessa olleet parhaat mahdolliset. Vennamo oli ASO:n ylijohantajana saavuttanut vaikutusvaltaa ja oli eri puolille maata ulottuvilla puhujamatkoilla puhunut itsensä "kansan sydämiin" vaikkei Vennamo ollutkaan enää puolueensa johdon suosiossa.

Vennamon suosio alkoi kuitenkin laskea myös eduskunnassa. Kivioja et al. (1970, 13) kuvasivat Vennamon tekemän virkamiespalkkasopimuksen herättäneen pahaa verta hallitustovereissa ja puolueen eduskuntaryhmässä, jossa Vennamon nähtiin nopeasti menettäneen luottamusta. Maalammen (1971, 104) mukaan

hallitustoverit syyttivät Vennamoaa myös keskeneräisten asioiden vuotamisesta julkisuuteen. Näiden seikkojen vuoksi Kivioja et al. (1970, 13) arvioivat Vennamon jääneen syrjään seuraavaa hallitusta muodostettaessa.

Maalammen (1971, 45; 47) mukaan luottamuksen puute alkoi orastaa lisäksi Asutusliiton piirissä, koska Vennamon poliittinen aktiivisuus muodostui sille rasitukseksi. Hän pyrki Maalammen näkemyksen mukaan käyttämään Asutusliittoa poliittisiin päämääriinsä, joka ei ollut Asutusliiton etujen mukaista. Vuonna 1959 Vennamo menetti lopullisesti otteensa Asutusliittoon ja Maalammen mukaan kieltäytyi enää olemasta Asutusliiton käytettävissä. Vennamon (Suomen Uutiset 26.2.1970.³) mukaan hänet potkittiin pois, koska hän puolsi heikompaa ihmistä liikaa.

Kivioja et al. (1970, 13) arvioi Vennamon taistelun maalaisliittoa vastaan alkaneen presidentinvaalien jälkeen 1956, kun uusi hallitus oli muodostettu. Yritys nousta puolueen puheenjohtajaksi Nivalan puoluekokouksessa samana vuonna kilpistyi äänestystahviöön V. J. Sukselaiselle äänin 627-101. Kivioja et al. (1970, 13) näki Vennamon toiminnassa entistä hyökkäävämmän sävyn ja hänen nähtiin esiintyvän myös marttyyrina. Hän hyökkäsi voimakkaasti puoluetovereitaan vastaan ja alkoi luoda itsestään kuvaa pienviljelijöiden ja vähäväkisten apostolina. Käyttämällä tässä vaiheessa vielä vaikutusvaltaansa Asutusliitossa hän ryhtyi arvostelemaan maalaisliittoa Asutusliiton "Oma Maa" lehdessä.

Kivioja et al. (1970, 14-15) luokitteli Vennamon toiminnassa alkaneen ns. kirjelmäkauden. Ensimmäisen kirjelmän hän lähetti Maalaisliiton paikallisosastoille ympäri maata. Kirjelmässä hyökättiin voimakkaasti puoluejohtoa vastaan ja sen enempää perustelematta sanottiin puolueessa olevan suuntaerimielisyyksiä. Vennamon mukaan Maalaisliitto oli tehnyt ratkaisevia virheitä maaseutua kohtaan eikä häntä voitu pakottaa samaan. Vennamo luetteli kirjelmässään joukon

---

³Tästä eteenpäin käytän Suomen Uutisista lyhennettä SU.

maaseudun kannalta kielteisiä asioita, mutta ei tehnyt esityksiä miten asiat olisi saatu ratkaistuksi poliittista tietä. Vennamo sai haluamaansa huomiota, sillä kirjelmä julkaistiin kaikkien puolueiden lehdissä.

Vuoden 1957 keväällä Maalaisliiton puoluevaltuuskunta tuomitsi yksimielisesti Vennamon yksipuolisen kirjeenvaihdon. Kivioja et al. (1970, 15) mukaan tämä tuomio ei heikentänyt Vennamon kirjoitteluhaluja vaan päinvastoin. Saman vuoden kesällä hän aloitti avoimen hyökkäyksen Maalaisliiton puoluesihteerin Arvo Korsimoa vastaan. Korsimosta tehtiin ilmoitus eduskunnan oikeusasiamiehelle koskien Korsimon väitettyä sotilaskarkuruutta. Kivioja et al. (1970, 15) mukaan Vennamo johti tätä hyökkäystä, joka päättyi siihen, että oikeusviranomaiset totesivat ilmoituksen aiheettomaksi.

Kivioja et al. (1970, 15-16) näki Vennamon hyökkäyksen painopisteen siirtyneen seuraavana vuonna eduskunnan piiriin, jossa Vennamo kevättalvella otti jahtinsa kohteeksi kolme kansanedustajaa. Väitetyt syytökset todettiin jälleen perättömiksi ja Maalaisliiton eduskuntaryhmä antoi Vennamolle vakavan muistutuksen.

Vuoden 1958 eduskuntavaaleihin Vennamo lähti Haatajan (1992, 30) mukaan arvostellen maalaisliiton muita kansanedustajia. Kivioja et al. (1970, 16) mielestä Vennamo esiintyi entistä voimakkaammin marttyyrina ja sanoi taistelevansa mm. "mätää ja väärinkäytöksiä vastaan."

Kivioja et al. (1970, 16) kuvasi maan lehdistön seuranneen mielenkiinnolla Vennamon taistelua puoluettaan vastaan. Lehdistössä pidettiin Kivioja et al. mukaan selvänä, että Vennamo perustaisi piakkoin oman puolueen.

Uuden eduskunnan kokoonnuttua joutui Maalaisliiton eduskuntaryhmä heti Kivioja et al. (1970, 17) mukaan puuttumaan Vennamon toimintaan ja antamaan uusia muistutuksia ja kun niistä ei ollut apua, päätti ryhmä

sulkea hänet ryhmän työskentelyn ulkopuolelle. Samalla maalaisliiton eduskuntaryhmä asetti sovittelutoimikunnan selvittämään asiaa. Toimikunta ei ehtinyt kokoontua kertaakaan, kun Vennamo antoi julkisuuteen tiedon, että hän katsoi itsensä eronneeksi Maalaisliiton eduskuntaryhmästä.

3.2. SUOMEN PIENTALONPOIKIEN PUOLUE (SPP)

Maalaisliiton eduskuntaryhmän ja puolueen yhteinen taival kansanedustaja Veikko Vennamon kanssa päättyi siis vuoden 1958 eduskuntavaaleihin. Vennamo perusti helmikuun 9. päivänä 1959 Pieksämäellä Suomen Pientalonpoikain puolueen, jonka puheenjohtajaksi hän Kivioja et al. (1970, 19) mukaan huudatti itsensä.

Suomen Pientalonpoikien puolueen perustavassa kokouksessa oli läsnä noin 350 henkilöä eri puolilta maata ja Kivioja et al. (1970, 20) mukaan Asutusliitto antoi organisatorista tukea enemmän tai vähemmän avoimesti. Tämän tuen kyllä jyrkästi kieltää Asutusliiton entinen puheenjohtaja Maalampi (1971, 164). Puheenjohtajaksi valittiin Kivioja et al. (1970, 20) arvion mukaan yksimielisesti Vennamo ja puoluesihteeriksi Vennamon esityksestä Köpi Luoma, joka siihen saakka oli toiminut Asutusliiton järjestötehtävissä.

Puolueen perustavassa kokouksessa annettiin Borgin (1965b, 103-104) mukaan puolueen johtokunnan laatiman perustamisjulistuksen ohella myös puolueen puheenjohtajan Veikko Vennamon laatima alustava ehdotus puolueen periaatteiksi ja käytännöllis-poliittisiksi tavoitteiksi. Borgin (1965b, 103-104) arvion mukaan Pientalonpoikien puolue halusi alusta alkaen esiintyä omana, itsenäisenä linjanaan eikä vain emäpuolueesta, maalaisliitosta, erkaantuneena oppositiona. Pientalonpoikien puolueohjelma hyväksyttiin lopullisesti Kiuruveden puoluekokouksessa marraskuussa 1959.⁴ Lopullisesti hyväksytyssä muodossaan Borg (1964, 103-104) näki ohjelman perustuvan ratkaisevasti Vennamon alkuperäiseen, yksin laatimaan ehdotukseen.

Eino Poutiaisen (1972, 104) mukaan puolueen nimeksi oli monenlaisia ehdotuksia. Poutiainen liitti puolueen nimen yleisötavoitteisiin ja arvioi, että Suomen Pienviljelijäin Puolue päätettiin ottaa nimeksi, koska katsottiin, että juuri pienviljelijäväestö on se pääryhmä, joka puolueen

---

⁴Kiuruveden puoluekokous 29.-30. 11. 1959

käynnistää ja tulee olemaan sen suurimpana kannattajajoukkona.

Hallitusvastuun otti vuonna 1959 maalaisliittolainen vähemmistöhallitus. Kivioja et al. (1970, 20) kuvasi olosuhteita maaseudulla vaikeiksi ja vähemmistöhallituksen ponnistelut saivat vastaansa voimakkaan poliittisen opposition eduskunnassa. Kivioja et al. (1970, 20) mukaan Vennamo lietsoi tyytymättömyyttä maaseudulla sanomalla, ettei mikään puolue aja pienyritteliäisyyden tai maaseudun etuja

SPP mittasi ensimmäisen kerran kannatustaan kunnallisvaaleissa 1960. Menestys ei Kivioja et al. (1970, 21-22) mukaan ollut odotusten mukainen, sillä ehdokkaita puolue sai listoilleen vain noin 200 kunnassa ja valtuutettuja yhteensä 359. Tosin muutamissa kunnissa menestys oli erinomainen. Uudelle puolueelle perustettiin oma äänenkannattaja, Pientalonpoika,⁵ joka myöhemmin vaihtoi nimensä Suomen Uutisiksi.

Kivioja et al. (1970, 24-25) arvioi Vennamon asennoituneen vuoden 1962 vaaleihin voimakkaasti Kekkoista ja hänen johtamaansa ulkopoliittista suuntausta vastaan. Kivioja et al. (1970, 24-25) mukaan Vennamo oli alusta lähtien innolla luomassa Honka-liittoa ja presidenttiehdokas Honka olikin nimenomaan Vennamon ehdokas. Nevakiven (1996, 254-255) mukaan entisen oikeuskansleri Olavi Hongan taakse saatiin suurin osa kaikista porvarillisistakin puolueista. Noottikriisi teki kuitenkin tehtävänsä, ja Kekkonen aloittaessa neuvottelut Novosibirskissa, Honka-liitto oli jo hajoamassa ja presidenttiehdokas Honka ilmoitti luopuvansa ehdokkuudesta. Vennamon (SU 20.2.1969) mielestä suuri raha ja monopolit yrittivät Honka-liitossa käyttää Vennamoa ja hänen puoluettaan hyväksi.

Kivioja et al. (1970, 24; 27) näki Pientalonpoikien sisäisen taistelun kiihtyneen vuoden 1961 syksyllä, jolloin presidentti hajotti eduskunnan ja määräsi suoritettavaksi uuden vaalit maaliskuussa 1962 heti presidentin valitsijamiesvaalien jälkeen. Tilanne oli outo, sillä Honka-

---

⁵ Ensimmäinen numero ilmestyi 24.3.1959 (SU 27.3.1969)

rintamassa puolueet olivat olleet yhteistyössä, mutta heti niiden jälkeen eduskuntavaaleissa samat puolueet kilpailivat toisiaan vastaan. Pientalonpoikien puolue joutui kovassa vaalitaistelussa hajoamistilaan, sillä kaikki eivät olleet kannattaneet Hongan ehdokkuutta. Puheenjohtaja Vennamon omat otteet ja huonon kunnallisvaalimenestyksen aiheuttama hermostuneisuus kasvattivat puolueen sisälle opposition, joka solmi eduskuntavaaleissa vaaliliittoja Maalaisliiton kanssa.

Vuoden 1962 eduskuntavaalit olivat puolueelle pettymys, eikä edes Veikko Vennamo tullut valituksi eduskuntaan. Puolueen tappion jälkeen Vennamo aloitti Kivioja et al. (1970, 28) mukaan uuden taktiikan vuoden 1963 alussa. Uudessa taktiikassaan Vennamo vetosi muihin vähäosaisiin kuin pientalonpoikiin ja kehitti käsitteen "vennamolaisuus", jonka avulla hän alkoi luoda pohjaa tulevalle presidenttiehdokkuudelleen. Hän alkoi yhä voimakkaammin hyökätä "vanhoja puolueita" vastaan jo ennen vuoden 1966 vaaleja, mutta miltei mania "vanhoista puolueista" kehittyi vasta vuoden 1970 eduskuntavaalikaudella, jolloin Vennamo toistamistaan toistaa käsitettään.

Kivioja et al. (1970, 28-29) näkivät Vennamon uudelleen valinnan eduskuntaan vuoden 1966 vaaleissa antaneen uutta uskoa niin hänelle kuin kannattajilleenkin. Uskoa lisäsi tieto, että puolue pääsi nyt esiintymään televisioon ja radioon; pääsyn ehtona oli eduskuntapuolueen asema. Vennamo (SU 24.4.1969) oli innoissaan tästä, koska nyt "olemme päässeet selostamaan Suomen kansalle tarkoituksperämme."

TAULUKKO 1. KANSANEDUSTAJAT VUONNA 1966

SKDL	41
TPSL	7
SDP	55
Kesk.	49
Lib.	9
Kok.	26
RKP	12
SPP	1

(LÄHDE: Suomen tilastollinen vuosikirja 1969, 385.)

Jansson (1993, 139) pitää vuoden 1966 eduskuntavaalien tulosta mullistavana. Sosialidemokraatit tekivät näyttävän paluun eduskuntaan 17 lisäpaikalla, ja heistä tuli suurin puolue ennen keskustapuoluetta, jonka paikkaluku aleni 49:ään. Nevakiven (1996, 265) mukaan myös Työväen ja Pienviljelijöiden Sosialidemokraattinen Liitto (TPSL) onnistui lisäämään edustajalukuaan seitsemään, mikä tapahtui sen kanssa vaaliliittoon ryhtyneen SKDL:n kustannuksella. Kansandemokraatit onnistuivat päästä eroon lähes 18 vuotta kestäneestä oppositioasemastaan.

Sänkiäho (1971, 35) arvioi SKDL:n uuden aseman hallituspuolueena aiheuttaneen sekaannusta ja vieraantumista puolueen kannattajakunnassa, sillä kansandemokraatit olivat vedonneet siihen mennessä melkein kahdenkymmenen vuoden ajan äänestäjiinsä oppositiossa olevana protestipuolueena, joka arvosteli voimakkaasti kulloisiakin hallituksia. Puolue joutui tässä uudessa asemassaan muuttamaan täysin propagandaansa ja menetti täten kosketuksensa ainakin osaan äänestäjäkuntaansa. Erityisesti SKDL menetti äänestäjiään SMP:lle maan pohjoisosissa, joissa protestiäänestäjät olivat siirtyneet äänestämään "uutta voimaa".

Maalaisliitto oli kokenut vaaleissa tappion ja menetti 4 edustajanpaikkaa ja eduskunta oli muuttunut vasemmistoenemmistöiseksi. Maalammen

(1971, 183) mukaan Vennamo nimettiin puolueensa tulenjohtajaksi ja propagandatulituksen pääkohteeksi nimettiin edelleenkin maalaisliitto. Mutta hän vetosi nyt voimallisesti kaikkiin vähäosaisiin ja "unohdettuihin ihmisryhmiin" yleensä, luoden pohjaa vuoden 1968 valitsijamiesvaalikampanjalleen.

Sänkiaho (1971, 35) arvioi vuoden 1966 "protestivaaleissa" kansan sympatiat olleen oppositiona pidetyn SDP:n puolella. Mutta vuoden 1966 SDP:n vaalivoiton jälkeen nämä protestiäänestäjät jättivät SDP:n ja siirtyivät kannattamaan uusia oppositiopuolueita. SDP:n muuttuminen toiminnassaan selväksi asutuskeskuspoluueeksi aiheutti sille menetyksiä maaseudulla ja Sänkiahon arvion mukaan juuri SMP hyötyi tästä. Vennamon (SU 13.3.1969) mukaan kansa sai maksaa hyväuskoisuutensa, koska se oli virheellisesti uskonut, että sosialidemokraatit liittoutumalla SKDL:n ja keskustan kanssa harjoittaisivat kansaa muistavaa talouspolitiikkaa. Toisin kuitenkin kävi, koska Vennamon mielestä kolme suurta puoluetta liittoutuivat suuren rahan kanssa ja pettivät äänestäjensä tällä tavalla.

3.3. SUOMEN MAASEUDUN PUOLUE (SMP)

Maalaisliitto muutti nimensä keskustapuolueeksi vuonna 1965. Nimenmuutoksen takana oli Virolaisen (1969, 422-233) mukaan puolueen pyrkimys saada kannatusta asutuskeskuksista ja muutenkin laajentua valtakunnalliseksi. Suomen Pientalonpoikien Puolue (SPP) vaihtoi nyt nimensä Suomen Maaseudun Puolueeksi⁶ ja sen on yleensä tulkittu täyttäneen Keskustapuolueen jättämän aukon maaseudun poliittisessa kentässä. SMP:stä⁷ tuli nyt vaihtoehto maaseudun asukkaille, jotka eivät enää luottaneet keskustapuolueeseen asiansa ajajina. Kivioja et al. (1970, 28) näki Maaseudun puolueen vetoavan vennamolaisuuden nimissä myös kaikkien muiden puolueiden tyytymättömiin kannattajiin. Vennamo suuntasi propagandansa maaseudulla Keskustapuolueen asutuskeskuksiin menoa vastaan ja esitti SMP:n ainoana maaseudun eläjän vaihtoehtona ja Maalaisliiton perustajan, Santeri Alkion, aatteellisen työn jatkajana. Tämä helpotti Sänkiahon (1971, 34-35) mukaan äänestäjien siirtymistä keskustapuolueesta SMP:hen; nämä eivät pitäneet tätä minään puoluevaihdoksena vaan pysymistä entisillä alkioalaisilla linjoilla.

Urpo Leppäsen (1970, 29) mukaan puolueen tehtävät olivat laajentuneet kaikkien heikkojen ja pienten esitaistelijaksi ja nimen muutos oli välttämättömyys. Puolueen nimessä korostui senhetkisen poliittisen tilanteen erityistarve, koska tuolloin juuri maaseudun väestö oli joutumassa vasemmistolais-kepulaisen hallituksen sarron kohteeksi.

Poutiainen (1972, 105) myöntää, että alkuperäinen nimi, Suomen Pientalonpoikien Puolue, oli suuri virhe. Puolueen nimi karkotti muut väestöryhmät ja moni viljelijäkään ei halunnut tunnustaa olevansa pieni.

---

⁶ Nimi muutettiin 14.8.1966. (Borg 1970a, s. 37)

⁷ Haastattelulausunnon (14.7.1994: Veikko Vennamo - Eeva Aarnio) mukaan SMP:n vuoden 1967 ohjelman luoja on Veikko Vennamo, jonka sanelusta vaimonsa Sirkka Vennamo kirjoitti ohjelmatekstin muistiin. Tämä ohjelma perustuu pitkälti vuonna 1959 hyväksytyyn SPP:n ohjelmaan. (Aarnio 1994, s. 106)

Hänen mukaansa olisi ollut viisaampaa ottaa heti nimeksi sellainen yleisnimitys, joka ei olisi muodostunut esteeksi kenenkään tulolle puolueeseen, asuipa hän maaseudulla tai asutuskeskuksissa tai harjoittipa millaista ammattia tahansa. Hän ei kerro mitä mieltä oli uudesta nimestä, sulkeehan sekin esimerkiksi kaupunkien asukkaat ulkopuolelleen.

Kivioja et al. (1970, 29) näkivät puolueen järjestötoiminnan käynnistyneen uusin voimin ja valmistautuminen kahden vuoden takana odottaviin presidentinvaaleihin alkoi. Puoluesihteeriksi oli tullut Luoman jälkeen maalaisliitossa järjestökoulutuksensa ja kenttämieskoulutuksensa saanut kiihtelysvaaralainen pienviljelijä Eino Poutiainen. Poutiainen käynnisti valitsijamiesvaaleja varten kampanjan, jonka tulokset ylittivät rohkeimpienkin ennustajien veikkaukset. Vennamo sai vaaleissa 33 valitsijamiestä.

TASAVALLAN PRESIDENTIN VALITSIJAMIESTEN VAALIT 1968

Kekkosen vaaliliitto	183
Liberaalisen kansanpuolueen vaaliliitto	9
Ruotsalaisen kansanpuolueen vaaliliitto	15
Vennamon vaaliliitto	33
Kansallisen Kokoomuksen vaaliliitto	60

(Lähde: Suomen tilastollinen vuosikirja 1968, 373)

Vuoden 1968 presidentin valitsijamiesvaaleilla oli suuri merkitys Vennamon nousuun useassakin merkityksessä. Yhtenä syynä Sänkiaho (1971, 35) mainitsee ehdokkaiden lukumäärän. Koska ehdokkaita oli vain kolme (Kekkonen, Vennamo ja kokoomuksen Virkkunen), Vennamo pääsi esiintymään valtakunnallisessa televisiossa ja radiossa yhtä paljon kuin muutkin ehdokkaat ja pystyi olemaan hyvin esillä muissakin tiedotusvälineissä. Vennamon (1989, 143) vaaliliiton perusteema oli:

“Unohdetun kansan puolesta vallan väärinkäyttöä vastaan.”

Sänkiaho (1971, 35) näki, että vasemmistopuolueiden äänestäjät tavallaan ajettiin äänestämään Vennamo, koska nämä puolueet eivät asettaneet omia ehdokkaitaan. Menemällä Kekkonen taakse vasemmistopuolueet menettivät äänestäjiä etenkin SDP:n kannattajissa, sillä SDP oli monien vuosien ajan voimakkaasti hyökännyt Kekkonen vastaan eivätkä sen äänestäjät olleet Sänkiahon tulkinnan mukaan vielä sopeutuneet vallitsevaan uuteen poliittiseen tilanteeseen.

Valitsijamiesvaalien jälkeen Suomen Maaseudun puolueeseen muodostui Kivioja et al. (1970, 30) tulkinnan mukaan Vennamon vastaisia oppositioita, mutta hyvin menneiden syksyn kunnallisvaalien jälkeen syntyi vielä opposition oppositioitakin. Tämä oli seurausta siitä, että puolueen kannatuspohjaa pyrittiin hinnalla millä hyvänsä laajentamaan eikä Vennamo pystynyt vakauttamaan tilannetta, jolloin puolueeseen syntyi useita erinimisiä oppositioryhmittymiä. Kuuluisin SMP:n oppositioryhmä oli “laillisuusrintama”, jonka Vennamo (SU 30.4.1969) nimesi “rikolliseksi voimiksi, jota vanhat puolueet rahoittivat.”

3.4. VUODEN 1970 EDUSKUNTAVAALIT

Suomen vaalilakia muutettiin vuonna 1969. Suurin muutos oli se, että ehdokasasettelun suorittivat vaaleissa rekisteröidyt puolueet eivätkä valitsijamiesyhdistykset kuten aikaisemmin. Vennamo (SU 30.4.1969) nimitti vaalilain muutoksia vaaralliseksi vallankaappaukseksi, jotka hänen mukaansa (SU 29.5.1969) merkitsivät harvainvaltaa ja puolue-monopolia. Vennamon (SU 30.1.1969; 27.2.1969) tulkinnan mukaan laki siirsi Suomen kansalle kuuluvat perusoikeudet puolueille. Kansanedustajista tuli puolueittensa napinpainajia (SU 30.4.1969) ja käskyläisiä (SU 29.5.1969) eivätkä he olleet enää riippuvaisia Suomen kansasta, kuten Vennamon mukaan kansanedustajan pitäisi olla. Vennamon (SU 27.2.1969) mukaan vaalilain perimmäisenä tarkoituksena oli pienten puolueiden hävittäminen, päätavoitteena oli SMP:n tuhoaminen, mutta siinä sivussa kärsivät myös muut pienpuolueet, kuten liberaalinen kansanpuolue ja ruotsalainen kansanpuolue. Vennamo (SU 30.1.1969; 27.2.1969) sanoi pääministeri Koiviston sanoneenkin, että kaksi puoluetta olisi maassamme riittävä määrä. Pitkän tähtäimen pyrkimys Vennamon mukaan oli diktatuurivaltioiden yhden puolueen järjestelmä. Tällä pienten puolueiden puolustamisella Vennamo pyrki saavuttamaan kaikkien pienten puolueiden puolestapuhujan roolin ja myös kannatusta omalle puolueelleen muiden pienten puolueiden äänestäjistä.

Uuden vaalilain mukaan henkilö sai olla ehdokkaana vain yhdessä vaalipiirissä, mikä toteutettiin jo vuoden 1970 vaaleissa. Vennamo (SU 30.4.1969) henkilökohtaisti koko uudistuksen ja nimitti tätä lakiuudistusta lex Vennamoksi ja tulkitsi sen olevan suunnattu suoraan häntä kohti, koska uudistuksen mukaan hän sai asettua ehdokkaaksi vain yhdessä vaalipiirissä, ettei SMP saisi tukea vähemmän tunnetuilla ehdokkailtaan. Lisäksi Vennamo arvosteli vaalilakia siitä, että se rajoitti ehdokkaiden määrää.

“Vanhat puolueet rajoittivat vaalilaissa kansanedustajaehdokkaiden lukumäärää estääkseen uusien voimien laajan pääsyn eduskuntaan” (SU 18.12.1969).

Postiäänestyksen käyttöönotto pidensi vaalipäivien määrää. Borgin (1970a, 138) mukaan joidenkin puolueiden ehdokkaat valittiin ja heidän nimensä julkaistiin sanomalehdissä jo maaliskoukokuussa 1969. Vennamo (SU 29.1.1969) ei halunnut käyttää hyväkseen mahdollisuutta pitkästä vaalikampanjasta julkistamalla puolueen ehdokkaat hyvissä ajoin. Hänen mukaansa se olisi vain vastustajien suunnitelmien hyväksymistä. Nämä kun saisivat näin enemmän aikaa asettaa oppositioon vastaehdokkaat.

TAULUKKO 2. KANSANEDUSTAJAT VUOSINA 1966 ja 1970

<u>puolue</u>	<u>1966</u>	<u>1970</u>	<u>erotus</u>
SKDL	41	36	-5
TPSL	7	-	-7
SDP	55	52	-3
Kesk.	49	36	-13
Lib.	9	8	-1
Kok.	26	37	+11
RKP	12	12	0
SPP/SMP	1	18	+17
Krist.	-	1	+1

(LÄHDE: Suomen tilastollinen vuosikirja 1969, 385, Suomen tilastollinen vuosikirja 1970, 375)

Jansson (1993, 142) ja Nevakivi (1996, 272) nimesivät vuoden 1970 vaalien suurimmiksi voittajiksi SMP:n, joka saavutti 17 lisäpaikkaa sekä kokoomuksen yhdellätoista lisäpaikalla. He näkivät SMP:n jo vuoden 1968 kunnallisvaaleissa saavuttaman menestyksen ennakoineen

vuoden 1970 eduskuntavaalien tulosta. Oppositio sai vaaleissa kaiken kaikkiaan suurvoiton. Suurimmat häviäjät olivat keskusta ja TPSL, joka putosi kokonaan eduskunnasta.

4. KANSA

4.1. SUOMEN KANSA

SMP:n puheenjohtajan Veikko Vennamon käyttämään keskeiseen sanastoon kuului olennaisesti Suomen kansa. Suomen kansalle rinnasteisia ilmauksia olivat väestö ja väki (SU 17.7.1969). Vennamo ei kuitenkaan koskaan itse suoranaisesti määritellyt, mitä tähän käsitteeseen kuului. Tämä on mielenkiintoista, koska Vennamo kuitenkin legitimoit puolueensa koko toiminnan ja olemassaolon Suomen kansalla. Vaikka Vennamo ei itse määritellytkään Suomen kansaa, hänen teksteistään voidaan koota hänen käsityksensä Suomen kansasta.

Tuula Vaarakallio käytti pro gradu työssään eksklusion ja inklusion menetelmää analysoidessaan Ranskan äärioikeistoon kuuluvaa Front National (FN) puoluetta. Myös Vennamon diskurssissa on huomattavissa eksklusio ja inklusio hänen puhuessa kansasta. Vaarakallion (1994, 89) tulkinnan mukaan jotkut määreet jo itsessään sisältävät rajauksia ja siten implisiittisesti sisältävät eksklusion. Sama piirre oli huomattavissa Vennamon teksteissä. Vaikka niissä ei ollut havaittavissa rasistisia piirteitä, sisälsi jo käsite Suomen kansa eksklusion. Tämä on mielenkiintoista siksi, että SMP pyrki voimakkaasti profiloitumaan myös siirtolaiskarjalaisten puolueeksi. Pakolaisongelma ei vielä 1960-luvulla ollut huomattava, mutta puolue sulki tällä määritelmällä ulkopuolelle muun maan kansalaiset. Toisaalta taas Vennamon Puheenjohtajan palstan kirjoituksissa ei ollut havaittavissa mitään yltiönationalistisia piirteitä.

Vennamon (SU 16.4.1969) mukaan kansa oli köyhää. Kansaa ei ollut rikasta eikä siihen kuulunut suurituloisia tai parempiosaisia. Juuri köyhyys näytti tekevän kansasta aitoa. Kansalle tärkeämpiä olivat henkiset arvot kuin materiaaliset arvot. Varallisuudella oli Vennamolle pejoratiivinen arvovaraus ja hänen teksteissä on tulkittavissa oletus, että

rikkaana oleminen tai siksi tuleminen vaatisi epärehellisiä keinoja. Köyhyys oli kaikinpuolin hyväksyttävää, eikä kansa itse ollut syyllinen omaan köyhyyteensä vaan muut puolueet olivat väärällä talouspolitiikallaan aiheuttaneet kansan köyhyyden. Vennamo (16.1.1969) itse kielsi jyrkästi olevansa suurituloisen.

Kansan määrittelyssä voidaan Vennamolla huomata jako kahteen fyysisen sijainnin tai ammatin mukaan. Kansan jakautuminen Suomessa oli maantieteellisesti melko selvää. Kansaan kuului ehdottomasti Pohjois-Suomi, vaikka Vennamo hyvin usein puhui Pohjois-Suomen kohdalla "Pohjois-Suomen väestöstä." Ilmeisesti Vennamon tulkinnan mukaan kaikki Pohjois-Suomessa asuvat kuuluivat Suomen kansaan, koska hän ei erikseen erittele Suomen kansaan kuuluvia Pohjois-Suomessa. Lisäksi tarkoituksena saattoi olla pyrkimys lisätä tietyn alueen yhteenkuuluvuuden tunnetta mainitsemalla jokin alue erikseen ja esiintyä koko tuon alueen puolestapuhujana. Samoin kuin kansan köyhyydellä myös tässä oli havaittavissa selvä kausaalisuus Pohjois-Suomen kehityksen ja vanhojen puolueiden, erityisesti maalaisliitto/keskustan ja SKDL:n politiikan välillä. Vennamon (SU 17.7.1969) mukaan juuri nämä puolueet käyttivät hyväkseen Pohjois-Suomea ja Lappia ja lupasivat sille kultaista tulevaisuutta. Todellisuus oli Vennamon mukaan kuitenkin päinvastainen. Pohjois-Suomea käytettiin hyväksi Etelä-Suomen kustannuksella.

"Pohjois-Suomi köyhtyy ja tyhjenee väestöstä. Työttömyys on jatkuvaa. --- Pohjois-Suomea on köyhdytetty ja riistetty valtaa pitävien toimesta keskustapuolueen ja SKDL:n avulla jatkuvasti. Pohjois-Suomen väki sai vain työtä vastaan olla kasaamassa pääomia ja siirtämässä luonnonrikkauksiaan koskista metsiin saakka Etelä-Suomen hyväksi." (SU 17.7.1969.)

Toinen selkeästi kansaan kuuluva ja Vennamon erikseen mainitsema väestönosa oli "kehitys-alueiden väestö", joilla tarkoitetaan muuttotappioista kärsiviä ja köyhiä alueita Suomessa, lähinnä juuri

Pohjois- ja Itä-Suomea.

“ - - nykyisillä hallituspuolueilla näyttää olevan jälleen otsaa yrittää johtaa kehitysalueiden väestöä ja koko Suomen kansaa harhaan eduskuntavaaleissa. - - väistämättömät tosiasiat osoittavat, että Pohjois-Suomen ja kaikkien kehitysalueiden väestö, niinkuin koko Suomen kansakaan, eivät voi saada apua vanhoilta puolueilta.” (SU 9.10.1969.)

Maantieteellisen sijainnin lisäksi ammattiasema oli toinen inklusion peruste. Ammatin mukaan kansaan kuului seuraavat ryhmät:

- autoilija-pienyrittäjät (SU 3.4.1969, 17.4.1969, 5.2.1969)
- konttorihenkilökunta (SU 11.12.1969)
- liike-elämän palveluksessa olevat apulaiset (SU 3.4.1969)
- metsätyömiehet (SU 5.6.1969)
- perhe- ja pienviljelijät (SU 29.1.1970)
- pienyrittäjä (SU 11.2.1970)
- rakennustyömiehet (SU 10.7.1969)
- talonpoika (SU 11.2.1970)
- työmies (SU 11.2.1970)

Kansaan kuuluva työmies on ongelmallinen nimike. Vennamo ei selittänyt mitä hän työmiehellä tarkoittaa. Hän liitti työmieheen adjektiivit “riippumaton” ja “tavallinen”. Samoin talonpojan Vennamo (SU 23.10.1969) määritteli vapaaksi, tarkoittaen tällä veroista vapaata.

Lisäksi kansaan kuului sellaisia ryhmiä, joita ei voida suoraan ammatin mukaan laskea kuuluvaksi kansaan. Näitä olivat

- metsänomistajat (SU 5.6.1969)
- pienituloiset (SU 26.2.1970)
- järjestäytymättömät työntekijät (SU 14.5.1970)
- piensäästäjät (SU 6.3.1969)

On huomattava, että tehdastyöläiset eivät kuuluneet kansaan. Heidän etujaan ajoivat vasemmistopuolueet. Vennamo (SU 13.11.1969) mainitsi SKDL:n ajavat työmiehen asiaa. Tässä tapauksessa ammattiasema oli eksklusion peruste.

Seuraavat ryhmät hän laski myös kuuluvaksi kansaan:

- eläkeläiset (SU 5.3.1970)
- invalidit (SU 26.2.1970)
- kansaneläkeläiset (SU 11.12.1969)
- lesket (SU 5.3.1970)
- sairaat (SU 19.6.1969)
- sotaveteraanit (SU 26.2.1970)
- työelämän ulkopuolella olevat (SU 14.5.1970)
- vanhukset (SU 14.5.1970)

Näiden edellä lueteltujen ryhmien erikseen maininnan oli tarkoitus antaa näille ryhmille yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vaikutus ei olisi yhtä suuri, jos Vennamo puhuisi vain yleisesti syrjäytyneistä tai sosiaalisesti tai taloudellisesti vaikeassa asemassa olevista.

Vennamo käytti puheessaan jatkuvasti toiseuden käsitettä. Vilho Harlen (1994, 232) mukaan yksinkertaisin tapa määritellä toinen on sanoa, että toinen on erilainen verrattuna minuun tai meihin. Minun ja toisen, "meidän" ja "heidän" erottelulla on tärkeä sosiaalinen funktionsa. Sosiaalinen järjestys perustuu mahdollisuuteen erotella "ystävät" ja "viholliset". Toista ja toiseutta tarvitaan oman identiteetin muodostamiseksi. Harlen (1994, 232-233) mukaan toisen käsite sulkee "heidät" pois "meidän" joukostamme. Toinen määrittelee oman identiteettimme suhteessa toiseen, se sulkee toisen eli "muut" pois "meidän" joukostamme.

Vennamo pyrki saamaan koko kansanosan taakseen luomalla juuri tätä voimakasta me-ryhmää, johon esimerkiksi kaikkien veteraanien olisi

helppo assimiloitua. Vennamo loi heille yhteenkuuluvuuden tunnetta, että heillä olisi yhtenä ryhmänä ja voimansa yhdistämällä mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevissa asioissa.

Yhteenkuuluvuuden tunnetta Vennamo pyrki lisäämään antamalla kansalle aihetta katkeruuteen ja ennen kaikkea antoi luvan olla katkeraa ja tyytymätöntä. Hän (SU 23.1.1969) puhuikin "kansan oikeutetusta tyytymättömyydestä". Vennamo kuvasi yhä uudelleen tietyn kansanosan katkerat kokemukset ja eläytyi hyvin voimakkaasti tähän tilanteeseen. Television välityksellä maaseudun väestö näki konkreettisesti sen eron, joka vallitsi elintasoissa maaseudun ja kaupungin välillä ja tämä lisäsi entisestään maaseudun tyytymättömyyttä vallan pitäjiä kohtaan. Vennamon tavoitteena oli tarjota SMP:tä kanavaksi kansan katkeruuden purkautumiseen. Kärjistyvien vastakohtaisuuksien ja vallalla olevien ennakkoluulojen käyttäminen oli Vennamolle hyvin leimallista.

"Kansan yleinen mielipide sanoo totuuden, kun uskotaan, että laki ei ole kaikilla sama" (SU 3.7.1969).

Suurin yhteinen nimittäjä, joka satoi Suomen kansaa yhteen oli yhteinen menneisyys, yhteinen historia. Vaarakallion tutkimuksessa (1994, 20) Front Nationalin (FN) diskurssissa yhteinen historia oli samoin kansakunnan yhteinen nimittäjä, jolla legitimoitiin ideaalikansakunnan koostumus. Vennamon luoman kansan identiteettiin kuuluivat lisäksi kulttuuriperintö ja kristilliset arvot. Yhtenä erikoispiirteenä oli vielä yhteinen kieli. Tässä suhteessa Vennamon diskurssi erosi ratkaisevasti FN:n diskurssista, jossa Vaarakallion (1994, 29) mukaan yhteistä kieltä ei ekskluusiossa korostettu, koska Ranskassa syntyneet ns. toisen polven siirtolaiset taitavat kielen eikä heitä kielikriteerin perusteella voinut sulkea pois "oikeiden ranskalaisten" yhteisöstä niinkuin FN:n diskurssissa tehtiin.

Vennamon eksplikoima yhteisyys muodostui kolmesta eri elementistä; perheestä, Suomen kansasta ja Pohjoismaisesta kansanvaltaisesta

asemasta. Tällä Vennamo pyrki herättämään näissä kansanosissa piilevän katkeruuden olojen huononemiseen. Tätä käytettiin paljon etenkin Pohjois-Suomen asukkaiden osalta. Tästäkin lisää seuraavissa kappaleissa.

Vennamolla oli osittain organistinen käsitys kansasta. Barres (lainattu Vaarakallio 1994,97) käsitti kansakunnan eläväksi organismiksi elävän olennon tapaan. Teoria ottaa huomioon aina kokonaisen organismin, tässä tapauksessa Suomen kansan edun, välittämättä yksilön tahdosta. Tällainen ajatusmaailma perustuu kollektiivin ehdottomaan ylivaltaan, jossa individualismilla ei ole sijaa. Vennamon diskurssissa kansan joukosta ei koskaan noussut esiin sankarihahmoja, jollei oteta huomioon Vennamo itseään. Organismiteoriasta huolimatta Vennamo kuitenkin korosti voimakkaasti yksilön merkitystä yhteiskunnassa. SMP:n puolueohjelmassa vuodelta 1967 (Borg toim.1970b, 186) todetaan, että “ kaiken perustana on ihminen ja perhe. Jokainen ihminen ja jokainen elämä on arvokas.” Tätä ajatusta Veikko Vennamo toisti useasti Puheenjohtajan palstalla.

Vennamo ei kategorioinut kansaa oikeastaan millään tavalla, hänelle jotkut eivät olleet enemmän Suomen kansaa kuin toiset vaan kaikki olivat ainakin teoriassa samanarvoisia. Tässä SMP erosi FN:n diskurssista, sillä Vaarakallion (1994, 34) mukaan Le Pen luokitti ranskalaiset kahteen eri kategoriaan: niihin, jotka kuuluvat kansakuntaan saatuaan Ranskan kansalaisuuden ja niihin jotka kuuluvat kansakuntaan JA isänmaahan.

Vaarakallion (1994, 37-38) tulkinnan mukaan FN:n diskurssissa tyypillistä ranskalaista kuvattiin jalomieliseksi ja avoimeksi kansaksi, gallialaisten jälkeläisinä he rakastivat syömistä, taistelemista ja sopimusten tekoa. He kunnioittivat johtajiaan, mutta samalla pitivät mahdollisuudesta vastustaa näitä. Myös Vennamo on teksteissään luonut eräänlaisen arkkityypin Suomen kansan jäsenestä. Vennamon mukaan Suomen kansa oli rehellistä ja työtä rakastavaa, joka kunnioitti

johtajiaan, mutta johtajat ja vallanpitäjät olivat toisalta täysin unohtaneet Suomen kansan.

4.2. UNOHDETTU KANSA

Veikko Vennamon voimakkaasti lanseeraama termi "unohdettu kansa" ei ollut tuulesta temmattu. Monet yhteiskunnalliset muutokset vahvistivat unohdetun kansan muodostumista, etenkin maaseudulla.

Poliittisessa elämässä Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) sisäinen kahtiajakautuminen "saarislaisiin" ja "taistolaisiin" vuonna 1966 aiheutti hajaannusta puolueen kannattajissa. Vuonna 1966 SKDL pääsi hallitukseen 18 vuoden oppositiojakson jälkeen. Tämä puolueen uusi asema hallituspuolueena ei myöskään lisännyt sen kannatusta. SKDL oli vedonnut äänestäjiin oppositioasemansa turvin protestipuolueena ja oli arvostellut ankarasti kulloistakin hallitusta. Uudessa tilanteessa ollessaan hallituksessa SKDL joutui muuttamaan politiikkansa kokonaan, mikä ei miellyttänyt kaikkia äänestäjiä, jotka siirtyivätkin kannattamaan SMP:tä uutena protestipuolueena ja uutena voimana.

Oppositiona pidetyn SDP:n pääsy hallitukseen vuoden 1966 vaaleissa karkotti seuraavissa vaaleissa protestiäänestäjät kannattamaan muita oppositiopuolueita. Myös aiemmin käsitelty maalaisliiton nimenmuutos siirsi äänestäjiä SMP:lle.

Vennamo itse selitti "Suomen Uutisten" lukijoille marraskuussa 1969 muiden puolueiden hylänneen maaseudun seuraavasti:

"Jo kauan on sosialidemokraattinen puolue pitänyt pienviljelijöitä painolastina ja kiviriippana puolueelleen. Maaseutu on kylmästi sivuutettu. Tälle samalle tielle lähti keskustapuolue hyljättyään kunniakkaan maalaisliiton nimensä ja alkiolaisen rehellisyyden. Samaan seuraan ovat siirtyneet myös SKDL:n johtomiehet, jotka tulivat hovikelpoisiksi omaksuttuaan "rappiokommunistien" linjan ja varsinaiset kommunistithan aina ovat olleet kollektivismin puolesta ja talonpoikaista omistusta vastaan. Vasemmistopuolueiden leireistä ovat hypänneet pois viimeisetkin pienviljelijäväestön ja

maaseudun kansan luottamusmiehet. Sama herralinja on nopeata vauhtia toteutunut myös keskustapuolueessa.”
(SU 27.11.1969.)

Ennen vuoden 1970 eduskuntavaaleja valtakunnallisessa informaatiossa Sänkiahon (1971, 37) tulkinnan mukaan muut puolueet SMP:tä lukuun ottamatta olivat vieraantuneet kansasta siten, etteivät ne enää pystyneet puhumaan kansaa kiinnostavista asioista. Keskustapuolueen puheenjohtajan Johannes Virolaisen ansiosta puolueen yhtenä pääteemana oli korkeakoulujen hallinnonuudistus, mikä oli melko vieras asia maaseudulla asuville. Samaan aikaan olisi maaseudulla ollut löydettävissä näiden alueiden asukkaiden kipeästi koskevia ongelmia. Tämä oli omiaan vieraannuttamaan entisiä keskustapuoluelaisia ja sai heidät siirtymään SMP:n kannattajiksi.

SMP:n ja Vennamon kannatuksen synnyssä on huomattava myös Vennamon kansantajuinen kielenkäyttö. Sänkiahon (1971, 37) tulkinnan mukaan Vennamo käytti vaalipropagandassaan huomattavasti yksinkertaisempaa kieltä kuin hänen hyökkäyksensä kohteet ja kansa ymmärsi hyvin hänen iskulauseensa “rosvot kiinni” , “työttömyys lopetettava” ja “väärinkäytökset lopetettava”, “monopolikapitalismia vastaan”, “unohdetun kansan puolesta” ym. Vennamo oli jatkuvassa yhteydessä asutustilallisväestöön ja pystyi siten valitsemaan sanomat, jotka menivät kansaan. Jo Vennamon aikaisempi ura ASO:ssa oli vienyt hänet ihmisten luokse, kuuntelemaan ja omaksumaan maaseudun ongelmia.

Vennamon esiintyminen unohdettujen puolesta puhujana oli tehokasta, koska myös SMP pystyi esiintymään unohdettuna, ja saman poliittisen pelin uhrina saaden vain yhden kansanedustajan vuonna 1966 ja jäädessään hallituksen ulkopuolelle vuonna 1970. Näin ollen Vennamo pystyi liittämään kiinteästi toisiinsa Suomen kansan ja SMP:n kohtalot.

Muut puolueet kosiskelivat kasvavia väestönryhmiä, 1960-luvulla varsinkin palvelusektorilta. Vasemmistopuolueet taas olivat enemmän kiinnostuneita teollisuustyöväestön hyvinvoinnista kuin pienviljelijän elinkeinon parantamisesta. Tässä tilanteessa muut puolueet tuntuivat kylmästi unohtaneen maaseudun vähenevän väestön ja vain SMP julisti voimakkaasti puolustavansa maaseudun unohdettua ihmistä. Vennamo (SU 27.11.1969) kuvasikin puolueensa syntyä johdatukseksi kovan hädän keskellä maaseudun väestölle.

“Vähäväkisen kansan ääniä ovat maassamme pääasiassa saaneet sosialidemokraatit ja SKDL sekä osittain kepu kehitysalueilla ja pienviljelijäväestön keskuudessa. Kun nämä puolueet olivat talouspolitiikassaan unohtaneet kansamme syvät rivit, niin laajat väestöpiirit kääntyivät eduskuntavaaleissa SMP:n puoleen saadakseen apua.” (SU 25.6.1970.)

Vennamo kampanjoi voimakkaasti juuri tämän “unohdetun kansan”, mutta myös “Suomen kansan syvien rivien” (SU 23.1.1969) ja “kansan laajojen kerrosten puolesta” (SU 11.9.1969).

Helander (1971, 86) arvioi SMP:n kannatuspohjan olleen alkuvaiheessa maaseudun väestöä. Vuonna 1968 SMP sai kannatusta myös asutuskeskuksista. Seuraavissa vaaleissa SMP palautui jälleen selvästi maaseutuvaltaiseksi menettämättä kuitenkaan ratkaisevasti asutuskeskusäänestäjiään. Helander (1971, 87) totesi koko maata ajatellen SMP olleen ennen muuta periferia-alueiden liike: se menestyi parhaiten maan itä- ja pohjoisosissa. Vaikka Vennamon valitsijamiesehdokkaat vuonna 1968 saivat tukea myös etelä- ja lounaisosien äänestäjiltä, sijaitsivat liikkeen tukialueet lähinnä kehitysalueilla.

Televisiolla oli suuri vaikutus SMP:n voimakkaaseen kannatuksen kasvuun. Ensinnäkin se näytti hyvin konkreettisen kontrastin maaseudun ja kaupungin välillä. Se toi kaupungin paremman elämän suoraan

autioituvan maaseudun olohuoneisiin. Toiseksi televisiolähetykset toivat myös poliittisen taistelun jokaisen ulottuville. SMP:n ja etenkin Vennamon kannatuksen kannalta televisiolla oli suuri merkitys. Vennamon pääsy eduskuntaan vuonna 1966 takasi SMP:lle pääsyn eduskuntapuolueen statuksen turvin television ja radion lähetysiin. Vieläkin merkittävämpi oli Vennamon presidenttiehdokkuus vuonna 1968, jolloin ehdokkaita ei ollut kuin kolme, jolloin jokaiselle riitti julkisuutta. Vennamon kielenkäyttö ja karismaattinen esiintyminen olivat omiaan lisäämään hänen ja puolueen kannatusta.

Nevakivi (1996, 269) totesi yhteiskunnassa 1960-luvun lopulla puhaltaneen vapauden tuulet. Vuosina 1968-70 vapautui keskioluen myynti Alkon ulkopuolelle, rukouslauantain huvitilaisuudet sallittiin, kirkosta eroaminen saatettiin ilmoituspohjalle, aborttilakia lievennettiin. Puheenjohtajan palstalta kävi hyvin selvästi ilmi SMP:lle luonteenomainen uskonnollisiin arvoihin pitäytyminen. Puolue vastusti Vennamon suulla sekularismia ja kaupunkilaistumista ja korosti voimakkaasti agraariyhteiskunnan arvoja.

Vennamo asetti vastakkain maaseudun ja kaupungin, jolloin maaseutu edusti parempaa. Mutta hän ymmärsi myös niitä, jotka vanhojen puolueiden toiminnan seurauksena joutuivat jättämään kotitilansa maaseudulla ja muuttamaan toimeentulon vuoksi kaupunkiin tai Ruotsiin. Myös nämä ryhmät kuuluivat unohdettuun kansaan. Pystyiväthän Suomen kansalaiset Ruotsissakin äänestämään postiaänestyksellä. Vennamo herättikin protestihenkeä julistamalla, että maaseudun tyhjentyemisestä olivat kuitenkin aina vastuussa vanhat puolueet epäonnistuneella maatalous- ja talouspolitiikallaan.

Vennamo pyrki saamaan kannatusta unohdetun kansan puolueelle myös muista kuin maaseudulla työskentelevistä, vaikka viljelijät olivatkin SMP:n keskeisintä kannattajaryhmää. Sotaveteraanit ja sotalesket kuuluivat hyvin voimakkaasti muiden puolueiden unohtamaan kansanosaan. Veteraanien kohdalla Vennamo (SU 29.5.1969) yritti

herättää katkeruutta sanomalla, että vanhojen puolueiden mielestä rintamaveteraanit olivat maata puolustaessaan olleet "pahuuden työssä", kun taas Vennamo (SU 27.11.1969) taas sanoi heidän olevan "maansa pelastajia."

Samoin Vennamo kosiskeli sellaisia ihmisiä, jotka syystä tai toisesta tunsivat itsensä vieraantuneiksi. Asutuskeskusten väestöstä SMP sai kannatusta juuri sinne muuttaneista, jotka eivät vielä olleet sopeutuneet kaupunkiin. Yksi suuri ryhmä, josta SMP sai kannatusta vuoden 1970 vaaleissa olivat nukkuneet. Vennamo (SU 19.2.1969) korostikin moneen kertaan ennen vaaleja, että "äänesi menee hukkaan, jos et osallistu vaaleihin ollenkaan."

Vuoden 1970 eduskuntavaaleissa oli 20-vuotiailla ensimmäisen kerran oikeus äänestää. Vennamo heitteli verkkojaan myös nuorten pariin vaatien nuorten aseman ja työmahdollisuuksien parantamista. Näin siitäkin huolimatta, ettei SMP:llä Borgin (1970b, 183) mukaan ollut erillistä nuorisjärjestöä eikä siis nuorison omaa ohjelmaa. Kysyttäessä puolueen nuorisjärjestöstä Olavi Borgin toimittamaan kirjaan (1970a, 264), laati Pekka Vennamo henkilökohtaisesti esityksen SMP:n nuorisotoiminnasta.

Vennamon eksplikoima unohdettu kansa koostui niistä väestönosista, jotka muut puolueet näyttivät kylmästi unohtaneen vaalitaistelussaan. Kokoamalla nämä yksittäiset ryhmät saman käsitteen alle Vennamo pystyi kasvattamaan tämän unohdetun kansan käsitystä sen suuremmasta vaikutusmahdollisuudesta eduskuntavaaleissa ja yhteiskunnassa yleensäkin.

4.3. KANSAN RAKENTAVAT JA HYVÄT OMINAISUUDET

Seuraavaksi tarkastelen Suomen kansan tyypillisimpiä ominaisuuksia, joista tärkeimpänä Vennamo piti rehellisyyttä. Vennamo pyrki kansan luonteen analysoimisella tukeutumaan perinteisen agraariyhteiskunnalle ominaisten elämäntapojen säilyttämiseen ja vahvistamaan kansassa niitä ominaisuuksia, joita Suomessa oli perinteisesti arvostettu. Yksi niistä oli rehellisyys, jota Vennamo korosti hyvin voimakkaasti. Kansa oli aina ehdottoman rehellistä, minkä takia myös kansanedustajien pitäisi olla kansan edustajina rehellisiä. Tämä piti kuitenkin paikkansa vain SMP:n edustajien kohdalla. Vennamo ei vielä tarkasteltavana olevana ajanjaksona 1969-1970 puhunut suoranaisesti "rötösherroista" vaan tämä nimitys tuli vasta myöhemmin. Hän kyllä kertoi vanhojen puolueiden johtomiesten harjoittamasta salailusta, väärinkäytöksistä ja kansan pettämisestä, joista lisää kappaleessa Kansan viholliset.

Samoin Vennamon iskulauseeksi kohonnut "epärehellisyys" ei vielä vuonna 1969 ollut muodostunut kovinkaan silmäänpistäväksi, Puheenjohtajan palstalla Vennamo puhui epärehellisyydestä vain muutaman kerran. (esim. SU 4.12.1969). "Suomalainen sisu" on ollut aina korkeasti arvostettua. Näin ollen ei ole mikään ihme, että Vennamon (SU 23.4.1969) mukaan Suomen kansalla oli sitkeyttä ja kestävyyttä. Kansan ominaisuudet olivat ehdottomia eikä niissä ollut tinkimisen varaa. Kansaan ei kuulunut mitään epärehellisiä aineksia eikä myöskään SMP:hen. Vennamon (SU 26.6.1969) tulkinnan mukaan Suomen kansalle tärkeitä arvoja olivat totuus ja moraalit, joita vanhat puolueet eivät hänen mielestään arvostaneet.

Kansaan kuuluvan positiivisen ominaisuuden, kuten juuri rehellisyyden rinnalla Vennamo toi esiin myös negatiivisen vastaparin eli tässä tapauksessa vanhojen puolueiden harjoittaman valehtelun ja salailun, josta hänellä oli esittää useita esimerkkejä. Tämän tarkoituksena oli näyttää konkreettisesti kansalle, miten muut puolueet olivat jo

perusarvoiltaan erilaisia kuin kansa itse ja siten kelvottomia ajamaan sen asioita.

“Nykyinen suuntaus pyytää kansalta tukea eduskuntavaaleissa ja väittää häpeämättömästi, että tämä on muka kansan etu. Näin he tekevät siitä huolimatta, että ovat vastoin kansan valtaenemmistön tahtoa antaneet suuria talousetuja ja verohelpotuksia maamme suurituloisille ja rikkaille.” (SU 9.10.1969.)

Vennamo (SU 17.4.1969) kuvasi kansaa luonteeltaan omatoimiseksi ja oma-aloitteiseksi. Tässäkin Vennamo turvasi yleiseen käsitykseen, että perinteisessä agraariyhteiskunnassa oli aina arvostettu työtä eikä laiskuutta hyväksytty. Negatiivinen vastapari esittäytyi myös tässä, koska Vennamo (SU 29.5.1969) väitti vanhojen puolueiden vihaavan työtä ja suosivan laiskuutta.

Vennamo (SU 11.2.1970) kuvasi kansaa pitkämieliseksi, kärsivälliseksi, oikeudentuntoiseksi, rauhalliseksi ja tasapuoliseksi. Näitä ominaisuuksia hän kutsui rakentaviksi ja hyviksi. Mutta kansan pitkämielisyydellä samoin kuin hyväuskoisuudella oli myös rajansa. Tämä tarkoitti Vennamon mukaan sitä, ettei kansa loputtomasti usko sille muiden puolueiden toimesta syötettyjä valheita. Viimeistään vaaleissa kansa antaa Vennamon arvion mukaan tuomionsa valtaa pitävälle.

Kansa joutui maksamaan hyväuskoisuudestaan. Tästä esimerkkinä Vennamolla (SU 13.3.1969) oli vuoden 1966 eduskuntavaalit, joissa kansa uskoi SDP:n lupauksia parantaa kansan asemaa ja siksi äänesti SDP:tä. Kansan asema ei kuitenkaan parantunut, päinvastoin ja näin kansa joutui omasta selkänahastaan maksamaan hyväuskoisuutensa.

Oleellisesti kansan ominaisuuksiin kuului riippumattomuus. Työmiehen piti olla riippumaton muista kuuluakseen kansaan. Vennamo korosti muutenkin voimakkaasti riippumattomuutta. Se koski samalla sekä kansan että SMP:n riippumattomuutta. Tavallinen ihminen oli oman

elämänsä herra eikä ollut riippuvainen tai liittoutunut mitenkään. Ammattiyhdistykset eivät Vennamon mielestä ajaneet tavallisen työmiehen etuja. Puoluepoliittinen peli ja henkilökilpailu olivat rappeuttaneet Vennamon tietojen mukaan etenkin vasemmiston ammattijärjestöt, mutta mikään ammattijärjestö ei ollut näistä vioista vapaa. Ammattijärjestöjä johdettiin harvainvallon diktatuurilla, jossa työntekijät olivat voimattomia. Työntekijät saatiin näin hyvän asian varjolla kannattamaan vallan väärinkäyttöä ja rappiota. Vennamo (SU 20.3.1969) varoittikin, ettei suomalaista työmiestä saanut saattaa järjestöorjuuteen.

Kansa oli myös syytön, millä Vennamo (SU 24.7.1969) tarkoitti kansan syyttömyyttä kaikkeen kansan elämän laadun huononemiseen kohdistuviin toimenpiteisiin. Syytön kansa sai maksaa vanhojen puolueiden virheellisen talouslinjan seuraukset, jotka voimakkaammin tuntuivat juuri kansassa. Toisaalta Vennamon maininta kansan syyttömyydestä pitää sisällään paradoksin. Kansa valitsi edustajikseen juuri nämä eduskunnan jäsenet, jotka toteuttivat kansan kannalta virheellistä ja epäedullista politiikkaa. Vennamo ei kuitenkaan suoraan sanonut, että kansa saisi syyttää huonosta asemastaan vain itseään vaan hän syyttää vanhoja puolueita kansan harhauttamisesta.

Kansa oli ryhdikästä, samoin SMP:n kansanedustajat. Mielenkiintoinen on Vennamon eksplikoima vastakohta ryhdikkyydelle, sillä hänen mukaansa ryhdikkyyden vastakohta on nöyryys. Tämä on sikäli erikoista, että nöyryyttä on mielestäni aina pidetty ihmisen luonteenpiirteenä hyvänä eikä pahana, kuten Vennamo sen käsittää. Tällä Vennamon käsitteellä voidaanankin ehkä tarkoittaa liiallista nöyryyttä, asioiden hyväksymistä ilman kyseenalaistamista. Rehellisyyden lisäksi kansan ominaisuuksista tärkeimmäksi nousee juuri kansan ryhti. Tärkeää on nimenomaan ryhdin kestäminen, etenkin vaaleissa, että kansan ryhti kestää, eikä se sorru äänestämään vanhoja puolueita.

Kirjassaan "Hyvä, paha, ystävä, vihollinen" Vilho Harle (1991) käsitteli hyvän ja pahan vastakohtaisuuteen liittyvää vihollisen olemusta. Zarathustralaisuutta käsittelevässä osassa hän analysoi ihmisen tahtoa. Olen tässä yhteydessä käyttänyt Harlen ajatuksia ihmisen tahdosta analysoidessani Vennamon näkemystä kansan tahdosta ja myöhemmin käytän Harlen esittämiä näkemyksiä esimerkiksi vihollisesta.

Harlen (1991, 54) tulkinnan mukaan hyvän ja sen vihollisen välisessä taistelussa ihmisen velvollisuus on olla aktiivinen, mutta tämän velvollisuuden suhteen ihmisen tahto on vapaa: hän voi ja hänen tulee tehdä valinta. Vennamon (SU 13.2.1969) tulkinnan mukaan myös kansan tahto oli vapaa. Lisäksi hän kuvasi kansan tahtoa voimakkaaksi (SU 9.1.1969) ja terveeksi (SU 23.4.1969). Kansan oli oltava valinnassaan aktiivinen ja sen piti itse tehdä valintansa. Jotkut olivat valinneet ja äänestäneet väärin (muut puolueet). Valinta ei ole kerrallinen vaan se toistuu ja jatkuu läpi elämän. Valinta hyvän ja pahan välillä on teko, jossa oikea ratkaisu edustaa viisautta ja perustuu viisauteen. Vennamo (SU 13.3.1969) korosti tätä sanomalla: "On syytä uskoa, että tämän jälkeen kukaan tervejärkinen kansalainen ei enää luota vanhojen puolueiden valhelupauksiin."

Kansan tahto halusi muutoksia ja korjauksia heikkoon asemaansa. Vennamon (SU 13.2.1969) tulkinnan mukaan kansan tahto halusi sen asioita hoideltavan oikeudenmukaisesti ja rehellisesti. Vennamo (SU 19.2.1970) uskoikin vakaasti, että kansa haluaa muutosta. Kansa itse vain oli melko passiivinen subjekti. Se tarvitsi etujoukon tai johtajan, joka sanoi, mitä kansan pitää tehdä, jotta muutos tapahtuisi.

Vennamo ei väitä kansaa suoranaisesti tyhmäksi vaan viholliset johtavat kansaa koko ajan harhaan kaikin mahdollisin laillisin ja laittomin keinoin. Kansa voi erehtyä Vennamon (SU 23.1.1969) mukaan äänestämään väärin. Kansa tarvitsi jonkun, joka sanoi, ketä kannatti uskoa ja mitä tehdä. Tässä onkin selvästi havaittavissa johtaja-seuraaja-järjestelmä.

Muutkin puolueet vakuuttivat olevansa kansan puolella, ja kansan tulikin erottaa oikeat ystävät muka-ystävistä. SMP toimi kansan etujoukkona eikä kansalla ollut muita puolustajia.

Vennamo eksplikoi kansan turvaksi sen terveen vaiston, jota hän luonnehtii hyvin mystisin sanankääntein. Tämä kansan terve vaisto oli vastakohtana kaikelle epäterveelle, jota muut puolueet edustivat. Tässä Vennamolla on havaittavissa samankaltaisuutta kuin mitä Vaarakallio (1994, esim. 98) on huomannut FN:n diskurssissa. Front Nationalin teksteissä oli leimallisesti piirretty kuvaa siirtolaisuudesta ja kaikesta sen mukanaan tuomasta sairaana ilmiönä, samoin kuin Harle määritteli vihollisen edustavan sairasta.

Vennamo puhui kansan terveestä vaistosta ikäänkuin se olisi jotain kansan ulkopuolella olevaa ja jotain mihin pystyttiin vaikuttamaan tarpeeksi yrittämällä. Vennamon tavoitteena oli herättää tämä kansan terve vaisto huomaamaan, mitä kansalle oli tapahtumassa ja vaalien alla hän (SU 11.2.1970) uskoikin kansan terveen vaiston heränneen. Tärkeintä Vennamon (SU 31.12.1969) mukaan kuitenkin oli, että voittaako väärinkäytetty puolueuskollisuus ja hämäys kansan terveen vaiston. Herätyskeinoinaan puheenjohtaja Vennamo käytti kuvausta kansan nykyisestä huonosta asemasta ja tulevaisuuden uhkakuvista. Puheenjohtajan palstalla hän listasi pitkiä listoja, miten huonosti Suomen kansan asiat todella olivat. Tällä tavoin Vennamo piti koko ajan lukijan mielessä huonon todellisuuden ja tämän rinnalla esitteli oman paremman mallinsa. Muiden puolueiden toimia arvostelemalla hän pyrki murtamaan vanhan puolueuskollisuuden.

“--- monopolit ja rikkaat ovat tulleet aina vain rikkaammiksi, mutta kansa on köyhtynyt ja pienyritteliäisyys ajautunut kohti umpikujaa. Työttömyys on paisunut kuluneen kolmen vuoden aikana yli kaksinkertaiseksi ja kansan elintaso on alentunut yli kolmanneksen. Verot ja maksut ovat nousseet suuresti, mutta suuryritykset ovat saaneet valtavia verohelpotuksia säätiöitä myöten on vain laa-

jennettu, vaikka puheet ovat oleet päinvastaiset. Piensäästäjät ovat joutuneet raskaan hyökkäyksen kohteeksi sekä hinnat ovat nousseet erittäin huomattavasti, mutta palkat on jäädytetty suurituloisten palkkoja lukuunottamatta. Samanaikaisesti ovat maatalous ja kehitysalueet joutuneet tarkoituksellisesti erittäin kovaan puristukseen.” (SU 13.3.1969.)

Yhteenvetona voi todeta, että vennamolainen kansa näyttäytyi ominaisuuksiensa puolesta hyvin positiivisena. Huonoja ominaisuuksia kansalla ei ollut, jollei sitten sellaiseksi laskettu kansan hyväuskoisuutta. Kansan ominaisuuksien esiintuomisella Vennamo pyrki vakuuttamaan kansan siitä, ettei muilla puolueilla ja kansalla ollut mitään yhteistä eivätkä he olleet kansan puolella toisin kuin SMP. Tällä tavalla Vennamo halusi etäännyttää muut puolueet mahdollisimman kauaksi kansasta.

4.4. KYLLÄ KANSA TIETÄÄ

Vennamon useista elämään jääneistä demagogisista käsitteistä tunnetuin lienee "kyllä kansa tietää". Mutta kun tarkastellaan, mitä kansa todellisuudessa tiesi, on huomattavissa, että kansa tiesi sen, minkä Vennamo sille kertoi. Vennamo perusteli väitteensä aina sillä, että kansa oli asiasta samaa mieltä. Vennamo kuitenkin kertoi kansalle, mitä mieltä sen tuli olla. Todellisuudessa on vaikea sanoa, mitä kansa oikeasti halusi tai tiesi. Vennamo ratkaisi tämän kollektivoimalla kansan yhdeksi subjektiksi, jolla oli yhteiset intressit. Nämä olivat yleisesti kaikkien hyväksymiä.

Informaatio kulki siis ylhäältä alaspäin SMP:ltä kansalle. Vennamo (SU 6.3.1969) itse sanoi, että "kansan yleinen mielipide on omaksunut puolueemme ohjelman mukaisen linjan." Kansa ei kertonutkaan toiveitaan SMP:lle vaan Vennamo kertoi lukijoille sen mitä mieltä hän halusi kansan olevan ja puhui siten kansan nimissä.

Vennamon mukaan muut puolueet syyllistyivät salailuun ja asioiden piilotteluun. Muut puolueet eivät kertoneet esimerkiksi totuutta eduskunnassa tapahtuvista äänestyksistä ja niiden vaikutuksista kansan asemaan. Vennamo kuitenkin vaati, että kansan on saatava tietää totuus ja koska muut puolueet eivät sitä kerro, nimeää Vennamo itsensä henkilöksi, jonka yhtenä tehtävänä on kertoa kansalle totuus. Tästä hän kirjoitti Puheenjohtajan palstalla 17.7.1969 seuraavasti:

"Emme saa kirjoituksissamme ja puheissamme käyttää halventavia ja loukkaavia sanoja. Selostamme vain asiat niinkuin ne ovat ja jos asiat ovat loukkaavia, niin tämä ei ole meidän syympä. Kansan on saatava tietää totuus."
(SU 17.7.1969.)

Vennamon julistus siitä, etteivät muut puolueet kertoneet kansalle totuutta tai että he salailivat kansalta asioita, antoi Vennamolle

privilegion kansalle kerrottavaan totuuteen. Vennamo (SU 30.4.1969) vakuutti kansalle, että muut puolueet halusivat "nujertaa SMP ja pimentää Suomen kansalta totuus". Näin ollen hän rinnasti SMP:n menestyksen vaaleissa ja kansan mahdollisuuden saada tietää totuus.

Vennamo puhui selvästi kahdella tavalla yhteiskunnassa ja etenkin eduskunnassa tapahtuvista väärinkäytöksistä. Ensinnäkin hän käytti vihjailuretoriiikkaa puhuessaan salatuista rötöksistä ja vääryyksistä. Hän ei kertonut, mitä olisi salailtu vaan antoi ymmärtää, että jotain olisi salailtu. Toinen tapa oli jatkuvan toiston käyttö. Tätä Vennamo käytti etenkin jo hyvin tunnettujen tapausten suhteen. Tarkoituksena oli yleisesti väärinkoetun asian pitäminen kansan muistissa ja vakuuttelu, että kansan tulee tietää yhteiskunnassa tapahtuvista epäkohdista.

Eduskunnan suuri kavallustapahtuma oli hyvä esimerkki tästä. Vennamo kuvasi värikkäästi ja useaan eri otteeseen, miten kuorma-autoilla eduskunnasta vietiin rahaa kesellä päivää pankkiin, eikä kukaan tehnyt asialle mitään. Vennamo (SU 15.1.1970) yritti aikaansaada katkeruutta äänestäjissä sanomalla, että "syylliset ovat päässeet livahtamaan kuin koira veräjältä." Reino Hukkanen (1975, 11-12) kuitenkin muistutti, että Veikko Vennamon itsensä olisi toisena valtiovarainministerinä pitänyt puuttua tapahtumaan.

Vennamon (esim. SU 5.3.1970) usein toistama väite oli, ettei kansa hyväksynyt vääryyttä eikä väärinkäytöksiä, ja kansa halusi korjata epäkohdat ja puutteet. Vennamon tulkinnan mukaan kansan ainoa mahdollisuus korjata puutteita ja omaa asemaansa olivat seuraavat vaalit. Vennamon paljon käyttämä käsite oli "viime hetkellä". Hän toivoi ennen vaaleja kansan heräävän huomaamaan, mitä sille on tapahtumassa (tuho) ja toimimaan ainoalla mahdollisella tavalla (ääni SMP:lle), jotta kansan asema parantuisi (pelastus). Kansan herääminen tapahtui viime hetkellä (SU 26.2.1970), SMP:n murtautuminen eduskuntaan tapahtui viime hetkellä (SU 30.10.1969). Muutoksella oli siis kiire, kansalle ei jätetty aikaa miettiä. Kaikkea toimintaa leimasi

eräänlainen lopunajan tunnelma.

Muiden puolueiden toimenpiteet kansan aseman romuttamiseksi Vennamo esitteli hyvin laveasti, mutta Vennamon omia konkreettisia korjausehdotuksia ei Puheenjohtajan palstalta juurikaan löydy. Ne rajoittuivat vain yleisesti vaatimukseen epäkohdan parantamiseksi, tyylinä: "SMP kannattaa, että kohtuuttomat lait ja väärät lait oikaistaan," (SU 14.8.1969) tai "SMP pitää välttämättömänä, että kunnan viranomaiset ovat ystävällisiä ja avuliaita kuntalaisia kohtaan." (SU 22.5.1969) tai "on ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin" (SU 3.7.1969). Näitä toimenpiteitä hän ei kuitenkaan kertonut. Vennamon strategiana olikin antaa hyvin yksinkertaiset reseptit monimutkaisiin ja vaikeisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Näitä edustivat Vennamon tunnetut vaatimukset, esimerkiksi "veroja alennettava" (SU 7.8.1969) ja "työn oikeus turvattava" (SU 11.9.1969). Näitä hän käytti myös Puheenjohtajan palstalla väliotsikkoina.

Hyvin tyypillistä Vennamolle oli myös tarttua Puheenjohtajan palstalla päivänpolttaviin puheenaiheisiin ja luoda niistä oma, muusta poliittisesta diskurssista poikkeava tulkinta. Tämä antoi Vennamolle tilaisuuden esitellä puolueen omaa ohjelmaa ja arvostella muiden ohjelmia ja toimenpiteitä ongelmien ratkaisemiseksi. Vaarakallion (1994, 82, 91) mukaan sama taktiikka oli käytössä myös frontisteilla, samoin kuin yllä esitetty yksinkertaisten ratkaisujen esiintuominen

"Nyt kuitenkin vaalien alla kaikki vanhat puolueet ovat kovin innostuneita kansaneläkkeiden, lapsilisän, rintamaveteraanien, invalidien ja leskiäitien asioiden korjaamisesta --- On kysyttävä, mistä johtuu tällainen myöhäissyntyinen herääminen. Miksi kolme vuotta on oltu hiljaa kuin vesi sukassa. Miksi lapsilisävarojenkin väärinkäyttöä on sallittu, mutta suuryhtiöille on annettu valtavat verohelpotukset ja ylläpidetty veroporsaanreikiä, vaikka edustaja Vennamo on toistuvasti esittänyt eduskunnassa niiden poistami poistamista." (SU 16.10.1969.)

Vaikka Vennamo kertoikin kansalle, mitä sen tuli tietää ja mitä mieltä asioista olla, oli kansan asema SMP:hen nähden kaikesta huolimatta kuitenkin kaksisuuntainen. Vennamo kyllä kuunteli kansan toiveita ja arvostelua ja teki näistä omaan puolueeseensa sopivat iskulauseet.

4.5. KANSAN ASEMA JA TULEVAISUUS

Kansan asema ennen vuoden 1970 eduskuntavaaleja oli Vennamon mielestä erittäin huono. Kansa oli alistettu (SU 3.7.1969) ja se kärsi (SU 20.2.1969). Kansan asema oli turvaton (SU 16.1.1969), koska kansalle kuuluvat perusoikeudet olivat vaarassa. Toisaalta hän taas sanoi, että kansan perusoikeudet oli jo riistetty (SU 6.2.1969). Näillä perusoikeuksilla Vennamo tarkoitti mm. kansan oikeutta asettaa kansanedustajaehdokkaat. Vaalilain seurauksena oikeus asettaa ehdokkaat siirtyi rekisteröidyille puolueille. Tätä Vennamo (SU 5.6.1969) piti suurena vaarana kansalle, koska silloin se olisi puolueiden armoilla. Hän yritti voimakkaasti aikaansaada kansassa vastustusta tätä muutosta kohtaan.

Kansan elintaso oli alentunut viimeisten vuosien aikana, se oli köyhtynyt "suuresti" (SU 20.2.1969). Samoin kansa oli joutunut Vennamon arvion mukaan maksamaan vanhojen puolueiden virheellisen talouspolitiikan seuraukset. "Kansan kuorma on raskas" (SU 13.2.1969).

Kansan senhetkisen aseman ja tulevaisuuden kuvailussa Vennamo käytti esimerkkejä ja pitkiä listauksia kansan huonosta asemasta. Vennamo siirtyi vaivattomasti yksittäistapauksista yleiseen ja säännönmukaisuuteen. Esimerkkeihin sisältyvän yleistettävyyden aste olikin erittäin suuri. Vaarakallio (1994, 91-92) totesi Front National puolueella saman taktiikan.

Jos kansan senhetkinen asema oli huono, niin tulevaisuus vasta lohduttomalta näytti. Tulevaisuuden uhkakuvat olivat joko tietyille kansanosalle suunnattuja tai sitten ne koskettivat koko kansaa. Uhkakuvia olen käsitellyt enemmän seuraavissa kappaleissa.

Vennamo kunnioitti teksteissään lakia ja parlamentarismia. Hän ei milloinkaan yllyttänyt kansaa ulkoparlamentaarisiiin keinoihin vallan saavuttamiseksi eikä omien sanojensa (SU 11.2.1970) mukaan halunnut

väkivaltaista kumousta. Parlamentaarisen vallan vaikutuskeinona olivat vaalit, joita Vennamo korosti kerta toisensa jälkeen. Kansalla ei ole muuta mahdollisuutta vaikuttaa omaan asemaansa kuin oikein äänestäminen vaaleissa.

“Kerran neljässä vuodessa sinä voit tehdä ratkaisevia tekoja. Nyt on tämä aika. Nyt lähdemme kaikki yhdessä murskaamaan vääryyden. Nyt nousee unohdettu kansa. Nyt annamme SMP:n kautta viimeisen varoituksen vanhoille puolueille.”
(SU 26.2.1970.)

Kansan piti siis itse haluta korjauksia asemaansa. Kansan piti tukea SMP:n taistelua kansan parhaaksi. SMP:n johtotähtenä oli kansan etu, jonka asema oli suoraan verrannollinen siihen, miten SMP:n käy vaaleissa.

5. KANSAN YSTÄVÄ SMP

Vennamon yhteiskunta jakaantui kolminaiseen hierarkiaan; me, meidän ystävät ja meidän viholliset. Vaarakallion (1994, 60) mukaan myös Megretin tulkinnan mukaan politiikassa oli tuo kolminainen hierarkia. Tästä seuraa toiminnallisena ohjenuorana puolustaa ensin omiaan, sitten läheisiään ja taistella vastustajia vastaan. Tässä jaottelussa Vennamolla me olivat Suomen kansaa, meidän eli kansan ystäviä edusti Suomen Maaseudun puolue ja viholliset olivat kaikki muut puolueet. Läheisiä tai kansan ystävän läheisiä ei ollut. Mikään muu puolue ei päässyt kansan lähelle. Näin ollen vain SMP:llä oli kansalta saatu oikeus olemassaoloon.

Usein toistuva kommentti Vennamolla Suomen Uutisissa oli, että kansan asema olisi todella toivoton, ellei sillä olisi turvanaan Suomen Maaseudun Puoluetta. SMP:stä tuli Suomen kansan pelastava henkireikä (SU 11.9.1969), kun se pääsi eduskuntaan vuonna 1966. Tätä tapahtumaa Vennamo kuvaa kohtalonomaiseksi (SU 11.9.1969) ja yllättäväksi (SU 30.10.1969).

“ --- SMP pääsi eduskuntaan ja näin yhdellä iskulla SMP:stä tuli Suomen kansan pelastava henkireikä ja vaihtoehto. Jo pelkällä olemassaolollaan on SMP tehnyt Suomen kansalle suuria palveluksia. Vallan kaapanneet harvainvallan ja johdetun demokratian suuntauksen on täytynyt edetä hitaammin ja sen on täytynyt ottaa huomioon kansan mielipiteitä ja lähestyvät vaalit.” (SU 28.8.1969.)

Vihollisen toiminta oli siis viivästynyt SMP:n ansiosta. Vennamo (SU 26.2.1970) jatkoi vielä, että, jollei SMP:tä olisi, Suomen poliittinen elämä olisi täydellisessä umpiossa. Tämä tarkoitti Vennamon tulkinnan mukaan sitä, että SMP oli ainoa, joka oli keskenään liittoutuneiden puolueiden ulkopuolella.

Ennen SMP:n ilmaantumista puoluekarttaan kansa oli Vennamon (SU 16.1.1969) mukaan ollut "toistakymmentä vuotta selvän petoksen uhrina." Tämä tarkoitti Vennamon diskurssissa sitä, että vanhat puolueet eivät täyttäneet lupauksiaan. Vanhat puolueet olivat jatkuvasti luvanneet esimerkiksi tuloerojen pienenemistä, niin silti rikkaat olivat Vennamon mukaan vain rikastuneet.

Puolueella oli Vennamon (SU 13.11.1969) arvion mukaan myös suuri historiallinen vastuu, koska kansan katseet olivat kääntyneet yhä enemmän SMP:n puoleen. SMP:n syntyminen oli historiallinen välttämättömyys (SU 13.2.1969). Tällä Vennamo tarkoitti sitä, että muiden puolueiden unohdettua maaseudun ihmiset, oli välttämätöntä, että maaseudun asioita ajamaan piti syntyä uusi puolue.

SMP:llä oli preferenssi kansan puolustamiseen. Vennamo syytti muita puolueita siitä, että nämä olivat vaalien alla omaksuneet ne asiat, joita SMP oli puolueohjelmassaan vaatinut. Muut puolueet eivät saaneet auttaa kansaa, se oli vain ja ainoastaan SMP:n tehtävä. Vanhat puolueet astuvat näillä kansaa puolustavilla vaatimuksillaan ulos kansan vihollisen statuksestaan, johon Vennamo oli heidät sijoittanut. Vennamo muistuttikin kansaa siitä, kuka loi ensimmäisenä kansaa puolustavan ohjelman. Myös Vaarakallion (1994, 54) tulkinnan mukaan FN varotti äänestäjiä erottamaan kopion oikeasta oikeiston "varastettua" frontistien teemoja.

Vennamon eksplikoi SMP:n aseman kansan puolustajana. SMP:llä oli yhteys kansaan, se puolusti ja kuunteli kansaa. Samoin kansa kuunteli SMP:tä. Vuorovaikutussuunta oli kaksipuolinen. Puolueen yksi peruseriaatteista, Suomen kansan puolustaminen, oli suoraa jatkoa ajatukselle, ettei kansa voinut itse aktiivisena toimijana itse puolustaa etujaan vaan se tarvitsi etujoukon.

Muutenkin Vennamolla oli tietynlainen joko-tai-asette ja hänen esittämä maailma oli selkeän mustavalkoinen. SMP:n konkreettinen

poliittinen vastustaja Puheenjohtajan palstalla olivat muut puolueet, jotka edustivat selkeästi kansan kannalta huonoa vaihtoehtoa ja SMP hyvää.

Suomen Maaseudun Puolueen puolueohjelmassa vuodelta 1967 puolue määriteltiin "pysyväksi ja täysin itsenäiseksi puolueeksi. Se ei ole eikä siitä saa tulla minkään puolueen hansikas". (Borg 1970b, 185) Puolueohjelmassa korostui heti alusta alkaen kansan aseman puolustaminen toisin kuin FN:llä (Vaarakallio 1994, 50-51), jonka ohjelmassa sittemmin pääteemaksi noussut siirtolaisuuden vastustaminen ei vielä alkuaikoina näytellyt suurta roolia.

Vennamo omaksui puolueelleen marttyyrin roolin puoluekartassa. Muut puolueet hylkäsivät kaikki SMP:n ehdottamat parannukset kansan hyväksi. Ainoastaan vaaleissa muutkin puolueet ajoivat samoja asioita kuin SMP. Seuraavassa lainauksessa on Vennamolta (SU 19.2.1970) lipsahtanut virhe. Tuskin hän tosissaan on ajanut työllisyyden poistamista.

"Kun SMP on tehnyt näistä asioista sairauspäivärahasta ja lapsilisästä aina työllisyyden poistamista myöten jatkuvia esityksiä, niin vanhat puolueet ovat olleet vastaan. Nyt ne kuitenkin vaalilupauksissaan ovat olevinaan puolesta."
(SU 19.2.1970.)

Vaikka Vennamo näennäisesti olikin pahoillaan, se oli myös yksi hänen taktiikoistaan. Vennamollesopi oikein hyvin, että muut puolueet eivät hyväksyneet hänen ehdotuksiaan. Vennamo (SU 21.8.1969) itse myönsi tämän sanomalla: "Mitä enemmän meitä painetaan, pilkataan ja parjataan, sitä suurempi tulee olemaan kannatuksemme." Vennamo liitti kiinteästi yhteen kansan ja SMP:n aseman. SMP:tä lyötiin siksi, että kansaa haluttiin lyödä ja vastaavasti kansaa kohdeltiin huonosti, koska SMP haluttiin tuhota.

5.1. SMP:N OMINAISUUDET

SMP:llä oli paljon samoja ominaisuuksia kuin kansallakin. Tämä on ymmärrettävää, koska kansan tuli tuntea SMP:n edustajat omikseen, todellisiksi kansan edustajiksi. Samalla Vennamo esitteli rinnalla muiden puolueiden ominaisuuksia, jotka "hyvän" SMP:n rinnalla näyttivät huonoilta.

Paljon käytetty käsite Vennamolla oli ryhdikkyys. SMP:n kansanedustajat ja -ehdokkaat olivat ryhdikkäitä. Ryhdikkyuden vastakohta oli nöyryys, jota edustavat muut puolueet. SMP:n puheenjohtajan toivoi ja uskoi myös kansan ryhdin kestävän muiden puolueiden painostuksesta huolimatta. Suomen Maaseudun Puolue edusti muista puolueista poiketen rehellisyyttä ja luotettavuutta. Muut puolueet olivat epärehellisiä ja epäluotettavia. SMP ainoana puolueena ei pettänyt Suomen kansaa.

SMP:n ja etenkin sen puheenjohtajan oli oltava rohkeita, koska ne, jotka taistelivat väärinkäytöksiä vastaan joutuivat Vennamon (SU 6.3.1969) arvion mukaan vainon ja pilkan kohteeksi. Piti olla rohkeutta kertoa epäkohdista, sillä "jokainen, joka alistuu vääryyden edessä joutuu tahtomattaankin edistämään vääryyttä." (SU 23.10.1969).

Vastakkain olivat periaatteet hyvä ja paha, jossa hyvää edusti SMP ja paha muut puolueet. Samoin olivat jakaantuneet totuus ja valhe. Vastakkainparit eivät voineet koskaan sekaantua. SMP ei voinut liittoutua muiden puolueiden eli pahan kanssa. Sen oli oltava riippumaton muista, koska liittoutuessaan muiden puolueiden kanssa, se menettäisi itsenäisyytensä eikä pystyisi toimimaan kansan hyväksi. Tähän liittyi myös kompromissin mahdollisuuden kieltäminen.

Muut puolueet eivät näyttäneet uskovan, että SMP oli itsenäinen puolue, koska Vennamo (esim. SU 9.1.1969) toistuvasti joutui oikaisemaan heidän käsityksiään, ettei SMP ollut minkään puolueen juoksupoika tai liittoutunut muiden puolueiden kanssa "--- turha leimata porvarien tai

kokoomuksen juoksupojiksi tai kommunistien käsikassaroiksi”

Ennen vuoden 1970 maalivaaleja Vennamo korosti SMP:n pyrkivän eduskuntaan itsenäisin vaaliliitoin. Muut puolueet liittoutuivat keskenään, ”juonikkaat vaaliliitot” ja vaikeivat näennäisesti muodostaneetkaan vaaliliittoa olivat kuitenkin jonkun muun puolueen talutusnarussa (SU 19.2.1970). SMP ei suostunut Vennamon (SU 13.11.1969) tulkinnan mukaan liittoutumaan ”vääryyden, kansan pettämisen ja rappion kanssa.”

Vennamo (SU 26.2.1970) korosti SMP:n edustavan selvää vaihtoehtoa muista puolueista. Varsinkin ennen vuoden 1970 eduskuntavaaleja Vennamo korosti hyvin leimallisesti SMP:n vaihtoehtoista asemaa. Koska muut puolueet oli kollektivoitu yhdeksi suureksi viholliseksi, oli SMP ainoa todellinen vaihtoehto. Vennamo (SU 21.1.1970) yrittikin kaikin keinoin murtaa vanhan puolueuskollisuuden.

”Älkää antako väärinkäytetyn puolueuskollisuutenne sekä vanhan aataminne johtaa itseänne harhaan” (SU 21.1.1970).

Vennamo rakensi puolueelleen ja itselleen erityisen messiaan tai sankarin asemaa. Vain SMP:n kautta kansa voisi pelastua niiltä uhkakuvilta, joita Vennamo kansalle maalaili. Hän käyttikin puolueestaan sellaisia nimityksiä kuin pelastava henkireikä (SU 11.2.1970), poliittinen henkireikä (SU 5.3.1970), pelastava vaihtoehto (SU 11.9.1969) ja pelastava välikappale (SU 11.9.1969).

Vennamo (SU 11.2.1970) kuulutti vanhojen puolueiden voimien kuluneen loppuun. Ne edustivat vanhaa ja sairasta ja niitä leimasi voimakkaasti dekadenssi. Dekadenssi oli sekä tulevaisuuden uhka että jo käynnissä oleva prosessi. SMP oli uusi terve voima verrattuna vanhoihin puolueisiin. Jo Vennamon antama nimitys, *vanhat puolueet*, sisälsi pejoratiivisen sävyn. Vanha-käsitteellä ei tässä yhteydessä ollut mitään positiivisia merkityksiä, kuten arvostettu tai perinteinen.

Vennamon käyttämä nimitys "vanhat puolueet" oli hänelle eräänlainen kirokana, joka pitää sisällään vihollisuuden ja kaiken pahan.

Vennamolle oli tärkeää osoittaa, että SMP oli puolueena yhtenäinen ja yksimielinen, koska hän leimasi muut puolueet riitaisiksi ja hajoamassa oleviksi. SMP taas oli jatkuvasti kasvava puolue.

SMP:n strategiana oli esiintyä ainoana "antikonformistisena" poliittisena voimana, joka ei ollut sortunut "pelin politiikkaan" ja joka yksin taisteli oligargista puoluejärjestelmää vastaan. SMP oli Vennamon mukaan ainoa todellinen oppositio ja hän ajoikin tiukkaa oppositiolinjaa, joka antoi Vennamolle oikeuden arvostella etenkin hallitusta ja muita puolueita. Vennamon mukaan SMP oli ainoa todellinen keskustapuolue. Miksi SMP oli "todellisemmin" keskustalainen kuin Keskusta, jäi Vennamon teksteissä usein vastustajien leimaamiseksi ja oman "kansanpuolue" roolin korostamiseksi. FN taas esittäytyi Vaarakallion (1994, 103) tutkimuksen perusteella "todellisemmin" oikeistopuolueeksi kuin klassiset oikeistopuolueet ja esittäytyi ainoana poliittisena voimana, joka ei ollut sortunut "poliitikkojen politiikkaan".

Vennamon tekstit sisälsivät ajatuksen, että SMP ja Vennamo vastasivat alkuperäistä, oikeaa "kansaa". Koska SMP oli ainoa kansan puolue, niin Suomen kansa oli pohjimmiltaan SMP:n ideoiden kannattaja. Samoin Vaarakallion (1994, 104) mielestä Front National edusti omasta mielestään alkuperäistä ranskalaista. Kansan, "pienten" ja tavallisten ihmisten puolelle asettuminen suurta systeemiä vastaan sekä sen korostaminen, ettei "kansan ääni" kuulunut senhetkisessä parlamentarismissa oli tehokkaampi taktiikka kuin oikeisto-vasemmisto -konfliktin korostaminen.

5.2. KAIKKI KANSAN PUOLESTA, KAIKKI KANSAN HYVÄKSI

Puheenjohtajan palstalla Vennamo korosti Suomen Maaseudun Puolueen kolmea pyhää tehtävää; puolustaa kansaa, valvoa kansan tahdon toteutumista ja kertoa kansalle totuus. Front Nationalin perusperiaatteena puolestaan oli Vaarakallion (1994, 56) mukaan kansakunnan suvereenisuuden ja identiteetin puolustaminen.

SMP oli puolueista ainoa, joka ajoi näitä kansan tärkeitä asioita. Muut puolueet olivat hyljänneet Suomen kansan ja sen edun. Vennamo lupasi, ettei SMP milloinkaan pettäisi tai unohtaisi kansaa. Vennamo (SU 1.5.1970) vakuutti SMP:llä olevan myös kiinteään yhteyden ja jatkuvan kosketuksen kansaan. Muiden puolueiden edustajat olivat eksklusiolla asetettu kansan ulkopuolelle. Muiden puolueiden edustajat eivät tienneet kansasta mitään eivätkä ymmärrä sitä. Mutta tästäkin pahempi asia oli se, etteivät muut puolueet välitä kansasta vaikka ymmärtäisivätkin sen huonon aseman.

SMP kävi "sotaansa" muita puolueita vastaan turvatakseen sekä kansan maalliset että henkiset arvot ja edut. Maallisia etuja olivat mm. oikeus omistettuun asuntoon. Henkisen puolelta Vennamo mainitsi oikeuden pohjoismaiseen kansanvaltaiseen järjestelmään.

Vennamon diskurssissa (SU 5.2.1070) SMP oli aina taistelussaan yksin. Samoin kansa oli yksin ja unohdettu. Mutta Vennamo vakuutti kansalle, että voimansa yhdistämällä Suomen kansa ja SMP olisivat voimakkaita. Taistelu käytäisiin kansan puolesta toivotonta tulevaisuutta vastaan, jota edustivat muiden puolueiden pyrkimykset kaventaa kansan oikeuksia ja toimeentulon mahdollisuuksia. Muut puolueet olivat tavalla tai toisella liittoutuneet keskenään ja samalla myös SMP:tä vastaan.

Puoluettaan Vennamo (SU 5.3.1970) kuvasi "tämän päivän omaksitunnoksi". Vennamo oli asettanut itsensä kansan toiveiden tulkiksi ja tämän omantunnon ääneksi. Yleinen kansan mielipide oli sama kuin

SMP:n mielipide. Vennamon teksteissä smp-läinen "me" piti sisällään ajatuksen siitä, että "me" vastasimme alkuperäistä Suomen kansaa, joka oli luonnostaan "meidän" puolella yläluokkaa vastaan.

SMP:llä ei ole löydettävissä mitään selvästi kirjoitettua ideologiaa. Puolueohjelmakin on lähinnä luettelotyylinen vaatimus- ja puutelista. Samoin SMP:llä ei ole mitään tiettyjä pyhiä kirjoituksia, joiden mukaan toimittaisiin. Veikko Vennamo itse oli puolueen auktoriteetti ja hänellä oli viimeinen sana puolueen ideologiaa tai toimintaa koskevissa kysymyksissä. Hän esitti itsensä erehtymättömänä. Toisena auktoriteettina oli ainakin näennäisesti kansa, jonka tahdon Vennamo tulkitsi.

Vennamo puhui puolueensa kautta tapahtuvasta varoituksesta tai muutoksesta. Varoitus annettaisiin kansalta SMP:n kautta vanhoille puolueille. Tämän seurauksena tapahtuisi muutos kansan asemaan. Tätä muutosta edusti SMP. SMP:n asema tässä tapauksessa oli pelastajan, messiaan rooli. Puolue pelasti kansan tuholta. Tästä kaikesta kiitokseksi SMP ei näyttänyt suoranaisesti hyötyvän mitenkään. Tämä erottikin SMP:n muista puolueista, koska SMP:ssä oman edun tavoittelu ei mennyt kansan edun edelle niin kuin muissa puolueissa oli tapahtunut. Vennamolla oli käynnissä oikeutettu sota eikä hän ei pyrkinyt hankkimaan itselleen mitään.

Vilho Harle on analysoinut Yhdysvaltojen ja Irakin asemia Persianlahden sodan aikana käyttämällä jaottelua konna, sankari ja uhri. Harlen (1991, 135) jaottelua käyttäen voidaan luokitella myös kansan, muiden puolueiden ja SMP:n asemaa. Tässä jaottelussa muut puolueet edustavat konnia, vihollista, SMP on sankari ja rikos on uhrin eli kansan tuhoaminen. Myöhemmin uhrin rooli muuttuu SMP:lle, kun muut puolueet kävivät Vennamon (SU 30.1.1969) mukaan avoimeen taisteluun tavoitteenaan SMP:n tuhoaminen.

Muita puolueita Vennamo syytti laittomuuksista, mutta SMP ei koskaan

sortunut laittomuuksiin. Tämä tuli ilmi mm. puolueen hajoamisen yhteydessä vuoden 1972 eduskuntavaalien jälkeen, jossa kaikki tapahtui puolueen sääntöjen mukaan. Muiden puolueiden rappio ja epärehellisyys puolestaan tuhoaisi koko kansanvallan. "Maa on lailla rakennettava" (SU 5.2.1970).

SMP oli myös ehdottoman rehellinen kuten kansakin. Jos puolueeseen oli liittynyt epärehellisiä aineksia tai ryhdittömyyttä, ne karsiutuisivat Vennamon mielestä luonnostaan pois. Puolue oli sinällään niin rehellinen, ettei siellä menestynyt mitään epärehellistä.

Vaikka Veikko Vennamo kirjoituksissaan näytti vahvasti kunnioittavan parlamentarismia, hän ei silti erityisesti arvostanut kansanedustajia. Vennamon tulkinta hallitusmuodosta ja perustuslaeista oli se, että kansanedustajien tuli olla täysin riippumaton puoluekurista ja puolueista. Vennamo näki kuitenkin kehityksen kulkeneen päinvastaiseen suuntaan. Kansanedustajista oli Vennamon (puoluelakikeskustelu 21.5.1968) mukaan tullut yhä enemmän puolueittensa napin painajia eduskunnassa. Kansanedustajat olivat vieraantuneet kansasta eivätkä halunneet toteuttaa kansan tahtoa. Heille Vennamon (SU 15.1.1969) mielestä tärkeämpää oli "oma jakarandantuoli." Vennamo laski kansanedustajat parempiosaisiin ja -tuloisiin eivätkä he siis kuuluneet kansaan. Kansanedustajat tottelivat puolueen etua eivätkä kansan etua ja tahtoa. Kansanedustajat viettivät myös pitkiä joului- ja kesälomia, joita kansalla ei ollut varaa pitää. Tässä tulee ilmi Vennamon harjoittama kaksoisdiskurssin käyttö. Vennamo toisaalta korosti parlamenttia ja parlamenttiryhmän tärkeyttä, ja korosti SMP:nkin olevan vakavasti otettava parlamenttiryhmä. Toisaalta taas hän voimakkaasti kritisoi parlamenttityöskentelyä ja korosti oppositiohenkeä.

Kansan asema ei kuitenkaan koskaan parantunut. Vaikka vuoden 1970 eduskuntavaaleissa SMP saavutti huomattavan vaalivoiton, ei kansan asema tästä mitenkään parane.

“On kulunut toista kuukautta eduskuntavaaleista. Tästä huolimatta kaikki jatkuu entisellään ja jopa entistä pahempana.”

(SU 1.5.1970.)

Vaikka Suomen Maaseudun Puolue sai vuoden 1970 eduskuntavaaleissa kansalta voimakkaan tuen, ei Vennamo kertaakaan Puheenjohtajan palstalla kiitä äänestäjiään puolueensa saamasta kannatuksesta. Ehkä Vennamo piti tätä turhana, sillä kansan omaksi parhaaksihan kaikki tapahtui ja hänen omien sanojensa mukaan vain hölmö tai umpisokea olisi äänestänyt vanhoja puolueita eikä rehellistä SMP:tä.

5.3. ÄÄNIVYÖRY SMP:LLE TUO PAREMMAN ELÄMÄN

Saadakseen kansan vaaleissa SMP:n taakse, Vennamo loi palkintomekanismin palkintoineen ja rangaistuksineen. Tässäkin olen käyttänyt apuna Harlen (1991) teosta, jossa hän analysoi zarathustralaisuuden lakeja ja järjestelmän valvontamekanismeja. Myös Vennamo eksplikoi tehokkaan valvontamekanismin, jossa hän antoi kansalle positiivisia sanktioita eli palkintoja. Hän vetosi myös kansan moraalisiin velvoitteisiin ja uhkaili negatiivisilla sanktioilla sekä piti esillä todellisen ”väkivallan” uhkaa.

Positiiviset sanktiot olivat Vennamon diskurssissa lupauksen muodossa. Hän lupasi jonkun tietyn kansanosan asioita hoidettavan, jos SMP saisi kansan tuen taakseen. Useimmiten lupaukset olivat kuitenkin koko kansaa koskevia ja epämääräisiä. Lupauksiin kuului melkein aina myös ehto siitä, että SMP saisi kansalta ”riittävän” voimakkaan tuen ja/tai avainaseman eduskunnassa (SU 21.1.1970). Tämä oli tietenkin Vennamon tulkittavissa, mikä oli riittävän paljon.

”SMP:lle annettu äänivyöry tuo kuljetustoimen alalla verojen huomattavia alennuksia” (SU 31.7.1969).

”Äänivyöry SMP:lle tuo maahamme uuden poliittisen tilanteen. Se tuo paremman tulevaisuuden myös kehitysalueille ja koko Suomen kansalle.” (SU 28.8.1969.)

Vennamo väitti, että kansa oli muiden puolueiden mielestä typerää (SU 8.5.1969), umpisokeaa (SU 3.7.1969) tai yksinkertaista (SU 21.1.1970). Kansan typeryys ilmeni sillä, että sitä voi kohdella miten tahansa ja aina kansa äänestäisi silti vanhoja puolueita. Sanoman ydin oli, että jos et halua olla tällainen, niin älä äänestä vanhoja puolueita. Äänestäminen yleensä oli kuitenkin jokaisen moraalinen velvoite samoin kuin ”oikein” äänestäminen.

“Vain umpisokea voi lähestyvissä eduskuntavaaleissa tukea tällaista vanhojen puolueiden onnettomuuden tietä” (SU 3.7.1969).

Samoin kuin lupaukset myös negatiiviset sanktiot koskivat joko tiettyä kansanosaa tai koko kansaa. Vennamon käyttämät uhkaukset olivat luonteeltaan joko konkreettisia, kuten verorasitusten nostaminen (SU 8.5.1969) tai ideologiaan liittyviä.

“Varoitamme kehitysalueiden väestöä hyväuskoisuudesta. Jos annatte johtaa itseänne harhaan teille ratkaisevan tärkeissä vuoden 1970 eduskuntavaaleissa, niin kehitysalueiden väestön asema on todella toivoton.” (SU 28.8.1969).

Viimeisenä sanktiona oli “väkivallalla” uhkaaminen, tässä tapauksessa “väkivaltaa” edusti muiden puolueiden suunnittelema kansanvaltaisen järjestelmän tuhoaminen. Tämän järjestelmän tilalle rakennettaisiin Vennamon mukaan monopolien ja harvainvallon Suomea. Seuraavassa esitän Vennamon näkemyksiä näistä järjestelmistä.

Monopoli on yksinoikeus jonkin toiminnan harjoittamiseen, tuotteen tai alan tuotteiden valmistukseen tai myyntiin (Aikio (toim.) 1998, 419). Kapitalismi on yhteisomistukseen perustuva talousjärjestelmä, jonka vastakohta on sosialismi, kommunismi (Aikio (toim.) 1998, 318). Vennamo (SU 16.1.1969) määritteli kapitalismin niin, että siinä rahan mahtin etu voitti tavallisen ihmisen edun. Hän yhdisti puheissaan kaksi käsitettä ja puhui usein monopolikapitalismista. Suomessa monopolikapitalismia puolueista selvimmin edusti Vennamon (SU 20.2.1969) mielestä kokoomus. Vennamo myös kansanomaisti monopolikapitalismin käsitteen ja puhui “suuresta rahasta”, “rahan mahdista” tai “liiallisesta rahan mahdista”. Rahan mahti ilmeni Vennamon (SU 13.3.1969) arvion mukaan pahimpana juuri monopoleissa.

Koska Vennamon mukaan kapitalismi ja sosialismi olivat kiinteässä yhteistyössä keskenään ja niillä oli samanlaiset tavoitteet niin Vennamo yhdistikin usein nämä kaksi käsitettä ja puhui monopolien ja kollektivismin Suomen rakentamisesta.

Kollektivismi on aatesuunta, joka pyrkii sekä maatalous- että teollisuustuotannossa yhteisomistukselliseen järjestelmään. Kollektivointi on yksityisomaisuuden muuttamista valtion- tai yhteisomaisuudeksi (Aikio (toim.)1998, 339-340). Sosialisoinnilla tarkoitetaan tuotantovälineiden omistuksen siirtämistä valtiolle tai muulle yhteistaloudelliselle oikeudenomistajalle. (Aikio (toim.) 1998, 574). Vennamo erotti kaksi sosialisoinnin muotoa; vanhanaikaisen sosialisoinnin, joka riisti kansalaisilta omistusoikeuden ja siirsi sen yhteiskunnalle eli valtiolle. Monopolien sosialisointi riisti taas vähävaraisilta omaisuuden pilkkahintaan ja siirsi myös metsät suuryhtiöiden omistukseen ja määräysvaltaan. Näitä vääryyksiä Vennamo (SU 28.8.1969) kutsui liiallisiksi rahan mahdiksi ja liiallisiksi yhteiskunnan mahdiksi.

Uudenlainen sosialismi oli Vennamon (SU 28.8.1969) tulkinnan mukaan omaksunut menettelytavoikseen eri menetelmän. Tässä sosialisoinnin muodossa ei riistettykään omaisuutta kansalta vaan omaisuus tehtiin eri tavoin arvottomaksi tai niin raskaasti verotetuksi, että siitä tuli taakka omistajalleen. Tämän tarkoituksena oli kuolettaa kansan omistamisen halua, joka kuului Vennamon mukaan kansan ominaisuuksiin. Tätä uutta sosialisoinnin menetelmää oli erityisesti käytetty yksityiseen metsäomistukseen.

Jos kansa äänestäisi keskustapuoluetta, se merkitsisi Vennamon mukaan (SU 21.11.1969) monopolien ja kollektivismin varmaa toteutumista. Myös senhetkinen hallitussuuntaus ohjasi Suomea kohti kollektivismia. Kollektivismiin päästäisiin sillä, että pääoman oli ensin kasaannuttava, jotta muutaman suuren yrityksen kansallistamisen kautta päästäisiin kuriyhteiskuntaan, joka oli Vennamon (SU 25.9.1969)

mielestä kollektivismiin tavoite. Keskustapuolueen lisäksi myös SKDL ja SDP olivat sosialismin ja kollektivismiin linjalla (SU 24.4.1969).

Kollektivismiin kaksi tärkeintä piirrettä Vennamon tulkinnan mukaan oli harvainvaltainen hallinto (SU 6.3.1969) ja kansan alhainen elintaso (SU 6.3.1969).

Vennamon ennustuksen mukaan monopolien ja kollektivismiin Suomi olisi tosiasiassa, jos senhetkisellem hallitussuuntaukselle annettaisiin vielä seuraava vaalikausi eli neljä vuotta aikaa tuhota yhteiskuntajärjestys.

Sosialismi on aatesuunta, joka pyrkii tuotantovälineiden ottamiseen yhteiskunnan haltuun eli sosialisointiin (yhteiskunnallistamiseen, valtiollistamiseen). Tavoitteena tila, jossa jokin yhteiskunnan osa ei voi käyttää hyödykseen (riistää) toista. Valtioita, joissa sosialistinen järjestelmä on toteutettu, sanotaan kommunistisiksi. (Suuri suomalainen tietosanakirja 1988, 931). Vennamo määritteli sosialismin valtion monopoliksi ja valtion täydelliseksi käskyvallaksi, jossa kansa oli turvaton. Yhteiskunnan ylivalta oli kovempaa ja keskitetympää kuin toisen pahan eli monopolien ylivalta. Vennamo (SU 16.1.1969) kiteytti sosialismin määritelmän sanomalla, että sosialismissa yhteiskunta oli tärkeämpi kuin ihminen.

Sosialismi, kommunismi ja monopoli-kapitalismi olivat Vennamon (SU 13.3.1969) mukaan sama asia "takki vain nurin päin käännettynä. Siksi ne ovat Suomessa löytäneet toisensa ja yhteisen etunsa."

Vennamon mielestä vasemmistopuolueille oli sosialismin rakentaminen tärkeämpää kuin ihmisten tarpeet. Sosialismi oli hänen mielestään (SU 16.10.1969) kylmää ja yhteistyössä suuren rahan kanssa.

Vennamo arvioi, että sosialismin keskitetyssä valtionmahdissa sekä taloudellinen että poliittinen täysvalta oli annettu harvojen johtajien käsiin. Tässä tulevaisuuden uhkakuvassa kansalaisilla ei ole enää mitään oikeuksia. Tässä tilanteessa hallitsevat byrokratia ja

harvainvallan yläluokka. Vennamon mukaan (SU 16.1.1969) myös sosialismissa kuten monopolikapitalismissakin kansan elintaso olisi erittäin alhainen. Vennamo (SU 16.1.1969) kuvaa sosialismia ylhäältäpäin johdetuksi demokratiaksi. Kommunismi oli hänen (SU 16.1.1969) mukaansa valmis käyttämään väkivaltaa ja terroria epäkohtien poistamiseksi.

Pohjoismaista kansanvaltaista järjestelmää lukuunottamatta Vennamon mukaan kaikki muut järjestelmät veisivät Suomen kansan tuhon tielle.

5.4. SMP:N PUHEENJOHTAJA

Seuraavaksi käsittelen Vennamon tapaa puhua itsestään sekä tyypillisimpiä piirteitä "Puheenjohtajan palstalla".

Vennamo puhui itsestään Puheenjohtajan palstalla aina kolmannessa persoonassa. Hän nimitti itseään esim. edustaja Vennamoksi tai puheenjohtaja Veikko Vennamoksi. Mitään logiikkaa ei ollut siinä, miten hän milloinkin itsestään puhui.

Huvittavaa oli se, että Vennamo kertoi mitä mieltä Vennamo oli. Hän pyrki ilmeisesti tällä lisäämään arvovaltaansa kansan ja puolueen keskuudessa. Vennamo ei maininnut SMP:n muita henkilöitä nimeltä.⁸ Myös vihollisen nimiä ei paljon mainostettu. Heitä kutsuttiin Vennamon keksimillä pejoratiivissävyisillä nimillä.

Vennamo ei asettanut itseään kansan tasolle, yhdeksi heistä vaan oli selkeästi kansan yläpuolella. Veikko Vennamon vauras tausta ja hänen kansanedustajan parempiosaisuutensa asetti hänet kansan ulkopuolelle. Kansa ei kuitenkaan tuntunut vierastavan tätä ristiriitaa. Vennamo oli "herra", mutta hänen hienostelematon käytöksensä ja kielenkäyttönsä sai kansan arvostamaan Vennamoa. Hän saattoi olla kansalle jonkinlainen esikuva, joka uskalsi sanoa, miten asiat oli ja vielä päin muiden naamaa. On huomattava myös puheenjohtajan nimenmuutos Fennanderista Vennamoksi. Kansan olisi ehkä ollut vaikeampi ottaa johtajakseen Fennander.

Vennamon lakimiehen koulutus ei paistanut läpi eikä hän korostanut sitä missään vaiheessa. Hän ei myöskään asettanut itseään lakiasioiden asiantuntijan rooliin. Toki hän esiintyi monessa asiassa asiantuntijana, mutta ei erityisesti lakiasioissa koulutuksensa tuoman asiantuntevuuden turvin.

---

⁸ vain kerran Vennamo mainitsee toisen smp:läisen Eino Poutiaisen (SU 27.2.1969).

Veikko Vennamon paikka oli olla kansan johtaja. Kansa ei nähnyt selvästi muiden puolueiden "seireenilaulujen" läpi ja oli siten harhautettavissa. Vennamoa ei voitu harhauttaa. Hän tunsu vanhojen puolueiden johtomiesten metkut. Ennen eroaan maalaisliitosta Vennamo oppi tuntemaan etenkin maalaisliiton johtomiehet henkilökohtaisesti, mistä lienee ollut apua tilanteessa, jossa keskusta näytti olevan SMP:n päävastustaja. Kansa tarvitsi Vennamon kaltaisen "näkijän" ja pelastajan, joka pelastaisi kansan siltä itseltään, sillä kansa ei ymmärrä mitä vahinkoa se saattaa itselleen aiheuttaa äänestämällä väärin ja antamalla tukensa vallitsevalle politiikalle.

Vennamon kielenkäytössä oli löydettävissä kaksi päälinjaa. Toisaalta puhui arvokas kansanedustaja, puolueen puheenjohtaja tai presidenttiehdokas, toisaalta taas yksinkertaisuuksia lateleva populistii, joka ei pelännyt käyttää rajua kieltä. Myös Vaarakallio (1994; 84) havaitsi saman ilmiön Front Nationalin johtohenkilöillä. Eduskunnassa Vennamon yhden hengen eduskuntaryhmän oli todistettava olevansa vakavasti otettava parlamentaarinen voima, toisaalta taas Vennamo oli valmis kritisoiimaan eduskuntatyöskentelyä ja esiintyi vahvasti oppositiohenkisenä.

Vennamolla oli taito liittoutua auditorionsa eli kansan kanssa absoluuttista vihollista vastaan. Se ei kuitenkaan johtunut siitä, toisin kuin Vaarakallion (1994, 86) tulkinnan mukaan FN:n johtaja Le Pen pyrki tekemään, että Vennamo olisi pyrkinyt esiintymään yhtenä "heistä", ns. kansanmiehenä. Vennamo ei missään maininnut kuuluvansa suoranaisesti kansaan vaan esitti itsensä mieluummin kansan puolestapuhujana, puolustajana tai johtajana. Vennamon taito liittoutua kansan kanssa selittyi hänen kyvyllään esittää ideansa niin, etteivät ne näyttäneet poikkeavan mitenkään kansan omien ideoiden ja vaatimusten kanssa.

Vennamon diskurssiin kuuluivat tahalliset ylilyönnit, joilla kosiskeltiin äänestäjiä muista puolueista ja liikkuvista äänestäjistä, aiheutettiin

julkista keskustelua ja huomiota tiedotusvälineissä. Puheenjohtajan palstalta voi erottaa tietynlaisen vennamolaisen vokabuläärin. Muut puolueet käyttivät eufemismia puhuessaan maan asioista, Vennamo käytti täysin vastakohtaista taktiikkaa. Hän puhui talonpojan tappolinjasta, jne. Paikoitellen Vennamon teksteissä oli tunnelma kuin sodassa hänen puhuessa tuhoamisesta ja tappamislinjasta.

“Viljelijäväestön hajoittamiseksi talonpojan tappolinjan edessä on järjestetyillä voi- ja viljavuorilla peloiteltu maamme koko viljelijäväestöä ja erityisesti vanhempia viljelijöitä. Jos vahvempi viljelijä ei ryhdy tukemaan veljensä surmaamista eli perhe- ja pienviljelmien tappolinjaa, niin maitoa ei muka pystytä ottamaan meijereihin vastaan ja viljaahan ei ole muka pystyttykään ostamaan.”
(SU 10.7.1969.)

Olen käyttänyt Vennamon puheen arvioinnissa Päivikki Suojasen esittelemiä käsityksiä, joita hän on kirjoittanut *Politiikka-lehteen* (2/1985) artikkelissa “Suostutteleva puhe, puhutteleva suostuttelu”, jossa hän esittelee poliittista ja uskonnollista puhetta.

Mielestäni Suojasen artikkelin mukaan Vennamon puhe voidaan luokitella poliittiseksi suostuttelukieleksi, jossa on perinteinen arvovaltarakenne. Tämä arvovaltarakenne ilmenee Suojasen (1985, 116) mukaan kolmella tasolla: poliittisella puheella 1) hankitaan valtaa, 2) käytetään valtaa ja 3) säilytetään valtaa. Arvovaltarakenteeseen liittyy kiinteästi kirjallisen perinteen eli tässä tapauksessa puolueohjelman esillä pitäminen. Vennamo viittasi useissa kohdissa omaan puolueohjelmaansa: *“niinkuin ohjelmassammekin todetaan.”* Tällä Suojasen mukaan pyritään luomaan sanojan luotettavuutta, uskottavuutta ja sanoman tarkoituksenmukaisuutta. Vennamo käytti SMP:n puolueohjelmaa auktoriteettina.

Vennamolalle oli hyvin luonteenomaista käyttää käsitteitä vaivautumatta argumentoimaan niitä sen enempää. Vennamon kielenkäyttö muutenkin

oli värikästä ja paikoitellen hyvinkin aggressiivista. Vennamon usein käyttämät käsitteet kuten "talonpojan tappolinja", "veroryöstö" ja "harvainvallan kuri" omaavat huomattavan arvovarauksen. Monet Vennamon käyttämistä käsitteistä olivat yleensä abstraktisia, vaikeatajuisia ja niitä käytettiin suggestiivisesti. Suojasen (1985, 116) mukaan arvovarauksisista sanoista voi tulla pavlovilaisia ärsykeitä, joita poliittiset puhujat käyttävät houkuttelemaan esiin voimakkaita, välittömiä ja ennustettaviakin vaikutuksia. Vennamon diskurssissa näillä sanoilla olikin tarkoitus aiheuttaa epäluuloa ja pelkoa vihollisia kohtaan. Ottaen huomioon SMP:n suurimman viiteryhmän, tavallisen talonpojan, kouluja käymättömän pienviljelijän, ei voi välttyä siltä johtopäätökseltä, että Vennamo tietoisesti käytti näitä vaikeatajuisia käsitteitä.

Vaikka Vennamo välttikin eufemismia puheissaan, hän käytti paljon sellaisia ilmaisuja, jotka eivät todellisuudessa merkinneet mitään. Hän sanoi, että kansan asemaa oli heikennetty "huomattavasti", "suuresti", "laajoilla alueilla." Näillä Vennamo antoi itsestään asioihin perehtyneen kuvan eikä häntä voitu myöskään syyttää suoranaisesta valehtelusta, koska hän ei esittänyt mitään tarkkoja faktoja.

Suojanen (1985, 117) löysi suomalaisesta muodollisesta suostuttelukielestä arvovaltarakenteen lisäksi toisen sisärakenteen, jota hän kutsui manipulaattiorakenteeksi. Hänen mukaansa puhe saattoi sisältää monia sellaisia viestejä, joiden merkitys ei tule esille, vaikka tuntisi sanojen sanakirjallisen merkityksen. Tällöin puhuja käyttää sanoja välineellisesti. Sanakirjallisten merkitysten lisäksi sanat ovat myös välineellisiä symboleja saadessaan aikaan piilovaikutuksia. Vaarakallion (1994, 90) mukaan epäsuora puhe ja siihen piilotetut koodit vaativat tietynlaista dekodeausta. Tekstissä olevat "koodit" mahdollistavat dekodeauksen eli tietyn meikäläisen auditorion voi potentiaalisesti olettaa tulkitsevat tekstiä tietyllä tavalla.

Sellaiset sanat kuin esim. laki, usko, vallankumouksellisuus, kansanvalta, totuus, oikeus, hyvyys ja rötösherra merkitsevät Suojasen

(1985, 117) mukaan eri asioita vasemmiston kuin oikeiston suussa, puhumattakaan niiden merkityseroista eri aikoina, paikoissa ja yhteiskunnissa. Vennamon käyttämä nimitys muista puolueista "vanhat puolueet" on hyvä esimerkki siitä, miten yhdellä käsitteellä oli hyvinkin negatiivinen arvovaraus smp-läisessä diskurssissa kun taas toisenlaisessa diskurssissa sillä voisi olla neutraali sävy.

Olennaista Vaarakallion mukaan oli, että tekstillä on erityistä merkitystä juuri meikäläisten auditoriolle. Jos tällainen sisäpiirille suunnattu puhe toimii implisiittisellä tasolla, koodimuodossa, sen etuna on, että kirjoittaja voi aina kieltää ulkopuolisten tekemät epäedulliset tulkinnat tai laittaa ne väärinymmärryksen tiliin. Seuraavassa lainauksessa on muutamia Vennamon usein käyttämiä arvovarauksellisia sanoja, kuten oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus ja uudistus.

"Suorastaan naurettavaksi on tullut valtapuolueiden hämäys-proganda, että SMP ja Vennamo muka olisivat olleet mukana tässä maatalouden verotuksen vääryyden teossa. Olemme kyllä kannattaneet maatalouden oikeudenmukaista ja tasapuolista verouudistusta, mutta emme ole koskaan kannattaneet nykyistä väärämielistä maatalouden tuloverolakia. Sanatarkasti lainataksemme edustaja Vennamo tunnetussa eduskuntapuheenvuorossaan nimenomaan sanoi, että maatalouden verouudistus on välttämätön ja tämä on aivan toinen asia kuin väärämielinen uusi maatalouden tuloverolaki." (SU 30.10.1960.)

Myös samalla sanalla saattoi Vennamon diskurssissa olla erilainen merkitys. Hyvänä esimerkkinä on "voima". Positiivisen sävyn voima sai silloin kun puhuttiin SMP:hen liittyvästä voimasta. Tällöin Vennamo puhui kasvavasta voimasta (SU 4.9.1969), rakentavasta voimasta (SU 11.2.1970) tai uudesta luotettavasta voimasta (SU 11.3.1970). Samoin hän esitti toiveen SMP:n tulevasta parlamentaarista voimasta (SU 30.4.1069). Vennamo (SU 20.2.1969) myös nimitti puoluettaan todelliseksi voimaryhmäksi. Vennamon (SU 15.1.1970) usein toistaman

lauseen mukaan SMP:n voima oli Suomen kansa ja kenttäväki. Negatiivisen merkityksen voima sai vihollisten toimia kuvattaessa. Hän puhui mahtavista voimista tarkoittaen näillä voimilla useita tahoja. Hän saattoi puhua sosialismin ja monopolipääoman mahtavista voimista (SU 9.1.1970) ja rahan voimasta (SU 29.5.1969).

Seuraavaksi käsittelen Puheenjohtajan palstan yleisiä piirteitä. Melkein poikkeuksetta "Puheenjohtajan palsta" alkoi vanhojen puolueiden toimia arvostelevalla kirjoituksella. Kirjoituksessa voitiin luetella muiden puolueiden aiheuttamia ongelmia kansalle, vanhojen puolueiden liittoutumista eri tahojen kanssa tai yleisesti niiden harjoittamaa politiikkaa.

Vennamon kirjoittama Puheenjohtajan palsta noudatti pääsääntöisesti tiettyä kaavaa. Palstan terminaaliset piirteet, puheen aloitukset ja lopetukset oli merkitty melko selvästi. Suojanen (1985, 120-121) erotti useita poliittisen diskurssin aloitus- ja lopetusformuloita. Aloitusformuloissa on useita variaatioita.

Vennamo käytti sitaattialoitusta, jossa hän otti lähtökohdaksi edellisen puhujan käsittelemän asiasisällön tai lauseen. Tällöin aloitus perustui psykologisen assosiaation tilannekontekstissa. Seuraavassa lainauksessa Vennamo rinnasti lapuanliikkeen ja vanhat puolueet.

"Ei edes lapualaisvuosina romutettu perustuslaillista kansanvaltaamme sellaisella kiihkolla kuin mitä nyt vanhat suuret puolueet yhteistyössä suuren rahan kanssa ovat viime eduskuntavaalien jälkeen tehneet turvatakseen kansan tahdon vastaisesti itselleen pysyvän vallan (SU 30.4.1969).

Sitaattialoitukseen kuuluu myös muiden puhujien siteeraaminen. Vennamo ei kuitenkaan varsinaisesti siteerannut kenenkään puheita suoraan, hän tulkitsi ne aina ensin itse ja esitti sitten oman tulkintansa muiden sanomasta. Hän käytti metaforia, jotka olivat suomalaisia

sananlaskuja tai sitten lainauksia raamatusta tai antiikin historiasta. Koska SMP vastusti sekularisaatiota, Vennamo pyrki pitämään uskonnollisuuden mukana puheissaan, ainakin Raamatun vertausten tasolla. Näiden metaforien käyttö edusti ainakin sananlaskujen ja raamatun osalta pyrkimystä tulla lähemmäksi kansaa, ne olivat myös monimerkityksellisiä ja niihin voitiin liittää aina tulkinnan mahdollisuus.

“Arpa on heitetty” (SU 20.2.1969).

“Juudaksen penninkejä” (SU 18.9.1969).

Vennamo käytti myös jonkin verran tilanneviittausaloitus, jossa palsta aloitettiin viittaamalla tilanteisiin, seikkoihin, aikaan, paikkaan tai kuulijoihin.

“Viime sunnuntaina vietettiin Pieksämäellä komeassa Urheilutalossa Suomen Maaseudun puolueen 10-vuotisjuhlia” (SU 13.2.1969).

Funktioaloituksessa Suojasen (1985, 120) mukaan puhuja selvittää, miksi puhuu, mikä on puheen tarkoitus ja minkä merkityksen hän katsoo puheellaan olevan kuulijoihin, miksi häntä kannattaa kuunnella. Tätä aloitusmuotoa Vennamo ei käyttänyt kovin usein.

“Me lähdemme kaikissa maamme vaalipiireissä vaaleihin omassa itsenäisessä vaaliliitossa ja täysin ehdokkain. Emme ole tehneet vaaliliittoa minkään muun puolueen tai ryhmittymän kanssa. Edustamme vapaata ja itsenäistä linjaa.” (SU 15.1.1970.)

Minimointialoitus sisältää puhujaa itseään puhujan roolissa väheksyvän suhtautumisen. Minimointialoitusta ei tavata poliittisessa puheessa eikä sitä löydy Vennamoltakaan.

Fakta- tai fiktioaloituksessa puhuja aloittaa suoraan jostakin yleisesti tiedetystä tositapahtumasta, poliittisesta tapahtumasta tai “ikuisen

ajatuksen” tyyppisestä fraasista tai lauselmasta. Vennamolla tämän tyyppiset aloitukset saattoivat alkaa seuraavalla tavalla:

“Kiina on maailman väkirikkein maa, jonka väestö lisääntyy nopeasti” (SU 17.7.1969).

“Ensimmäiset ihmiset ovat kävelleet kuun pinnalla” (SU 24.7.1969).

Lopetusformuloita Suojanen (1985, 121) esittelee kolme eri tapaa. Näistä hortatiivi- ja ponsiformula olivat yleiset Vennamolla. Kolmas lopetustapa, joka on tilanneviittaus + sitaattiformula, ei ollut yleinen Vennamon diskurssissa.

Hortatiiviformula on lopetustapa, jossa kuulijaa kehoitetaan ja kannustetaan toimimaan ja ajattelemaan puhujan edustaman ideologian mukaisesti. Tämäntyyppinen lopetustapa sisältää useasti myös paremman vaihtoehdon. Hortatiivi voi esiintyä myös “pehmeämpänä” toivomustyyppisenä lopetuksena. Vennamolla oli hyvin yleinen juuri hortatiivilopetus.

“Olemme ainoa Suomen kansan jäljellä oleva henkireikä yli puoluerajojen ja pyydämme Suomen kansalta äänivyöryä taaksemme ensi eduskuntavaaleissa. Tässä on pelastuksemme ja paremman tulevaisuutemme avain.” (SU 5.6.1969.)

Ponsiformula sisältää puheen johtopäätökset. Tyypillisessä palstassaan Vennamo kertoi, miten vanhat puolueet olivat köyhdyttänyt kansaa, ja muutenkin huomattavasti heikentäneet sen asemaa ja tulevaisuutta. Tämän rinnalla esitettiin SMP:n vastaavat suunnitelmat kansan hyväksi. Vennamon lopetusformula veti edellä esityt seikat yhteen ja palsta loppui melkein poikkeuksetta johonkin positiiviseen sanomaan SMP:stä.

“Jos suuret puolueet jatkavat kehitysalueiden maatalouden ja koko maan viljelijöiden lyömistä, niin viljelijäväestö yli puolue-

rajojen hädässään ja vaikeuksissaan kääntyy sankoin joukoin SMP:n puoleen, jolloin tulevassa eduskunnassa meillä on voimaa toteuttaa koko kansan edun mukainen maatalouspoliittinen linjamme, joka antaa oikeutta sekä viljelijöille että kuluttajille” (SU 8.4.1969).

Puheenjohtajan palstalla Vennamon esille nostamat asiat koskivat pääosin kotimaan tapahtumia. Ulkomaan tapahtumien uutisointi jäi melko vähäiseksi ja harvat ulkomaan asiat oli pyritty sitomaan Suomen tapahtumiin. Esimerkiksi Neuvostoliitosta kertovat uutiset päättyivät usein Vennamon toteamukseen

“Koko Suomen kansa tietää, että Suomen ja Neuvostoliiton luottamussuhteet ovat meille tärkeät ja että meidän siksi on jatkuvilla rakentavilla teoilla ja selvityksillä poistettava kaikki ilmenevät epäluulot” (SU 11.2.1970).

Vennamon puhe ei ollut kovin “auditiosuuntautunutta”, Vaarakallion (1994, 84) mukaan Le Penin puhe taas oli hyvin “auditiosuuntautunutta”, ts. Le Pen valitsi tyylinsä taktisesti aina oletettavan audition mukaan. Puheenjohtaja Vennamon puhe ei poikennut mitenkään ratkaisevasti “Puheenjohtajan palstalla”, joka oli suuntautunut potentiaalisille äänestäjille, kuin Vennamon eduskunnassa pitämät puheet, joita ei voida pitää suoraan suunnattuina äänestäjille. Puheenjohtajan palstaa Vennamo (SU 23.1.1969) käytti myös puolueen luottamushenkilöiden ja kenttäväen neuvomiseen ja aktivoimiseen.

Vennamo käytti paljon lukuja. En puutu siihen, olivatko mainitut summat oikeita, mutta jotain näiden lukujen esittäminen kertoi. Muiden puolueiden toimien kohdalla hän esimerkiksi mainitsi, miten puolueet olivat tuhlanneet erilaisin toimenpitein 240 miljoona markkaa. Esitetyt luvut olivat todella huomattavia, tavalliselle kansalle käsittämättömän suuria summia. Lukujen esittäminen kertoo Vennamon pyrkimyksestä esiintyä asiantuntijana kyseisessä asiassa ja myös yrityksestä

konkretisoida kansalle etenkin muiden puolueiden osalta tapahtunutta tuhlailua.

Puheenjohtajan palstalla Vennamo käytti harvoin suoraa puhuttelua, mutta tällä tavoin harvoin käytettynä se oli voimakas tehokeino. Seuraavassa lainauksessa Vennamo jälleen kerran rinnasti Suomen kansan tulevaisuuden ja SMP:n menestymisen vaaleissa, ja siirsi vastuuta molemmista yksittäisille äänestäjille.

“Juuri sinusta riippuu SMP:n menestys ja Suomen kansan pelastuminen. Siksi tee järkkymättä ja sitkeästi henkilökohtaista valistustyötä kaikkialla.” (SU 15.1.1970.)

6. KANSAN VIHOLLISET

Seuraavaksi käsittelen Vennamon näkemyksiä kansan vihollisista, jossa olen käyttänyt pääosin Vilho Harlen ystävä-vihollinen -jaottelua, jota hän on esitellyt teoksessaan "Hyvä, paha, ystävä, vihollinen" ja Poliitikalehden (4/1994) artikkelissa "'Viholliskuvan', 'vihollisen' ja 'toisen' käsitteistä sekä niiden keskinäisistä suhteista".

Harlen (1994, 233) mukaan vihollisen käsite määrittelee meidän ja heidän, minun ja toisen suhteen. Vihollisen nimeäminen kertoo siis siitä, kuka vihollinen on ja millainen on vihollisen perusolemus. Toista tarvitaan oman identiteetin määrittäjäksi, vihollista tarvitaan selittämään pahan ja kärsimyksen olemassaolo. Harle (1991, 41) arveli toisen muuttuvan viholliseksi silloin, kun toisen käyttäytyminen koetaan uhkaavaksi ja vaaralliseksi ja kun toisen katsotaan olevan vastuussa teoistaan, tekevän jotain tahallisesti minua vastaan. Vasta tällöin syntyy jako ystävien ja vihollisten kesken. Harle (1991, 181) esitteli kirjassaan James A. Ahon näkemyksiä vihollisesta. Ahon ehdotuksen mukaan vihollisen funktiona on täyttää inhimillinen sankaruuden tarve, halu pelastaa maailma ja ihmiset tuholta.

Schmittin (1997) mukaan poliittisuus pohjautui ystävä-vihollinen asetelmaan eikä poliittisuutta voinut olla ilman vihollista. Harlen (191, 66) mukaan ihmisen oli tarvittaessa luotava itse vihollinen, muutoin vaarana olisi ollut passiivisuus.

Vennamon mukaan kansan suurin konkreettinen vihollinen oli muut puolueet. Vennamon diskurssissa varsinkin vanhat puolueet, SDP, Keskustapuolue ja SKDL, saivat jyrkän tuomion Vennamolta. Vennamo käytti näistä kolmesta puolueesta yhteisnimitystä vanhat puolueet (SU 15.1.1970), mutta myös suuret puolueet (SU 21.1.1970) ja kolme suurta vanhaa puoluetta (SU 30.4.1969). Frontisteilla vihollisia eivät edustaneet muut puolueet vaan Vaarakallion (1994, 32) tutkimuksen mukaan ulkoiset uhkakuvat, kuten kommunismi, vallankumouksellinen

islamilaisuus, kolmas maailma ja sen "väestöräjähdykset". Myös afroaasialainen ja islamilainen maailma olivat todellinen uhka kristilliselle eurooppalaiselle mantereelle, ei pelkästään Ranskalle.

Vennamo ei kategorioinut vihollisuutta. Tässä suhteessa vennamolainen diskurssi erosi jyrkästi frontistisesta, jossa Vaarakallion (1994, 65) mukaan suurin vihollinen eli siirtolaisuus oli hierarkisoitu eri kategorioihin eri kriteerein. Vennamo yleensä mielsi muut puolueet homogeeniseksi eikä tehnyt varsinaista eroa vastustettavien puolueiden välillä. Ainoa jako mitä häneltä puolueiden suhteen löytyi, oli jako suuriin ja pieniin puolueisiin, mutta niiden arvo ei tämän jaon myötä muuttunut. Kaikki puolueet olivat Vennamon mukaan koosta riippumatta tiiviisti liittoutuneet tai kiinteässä yhteistyössä eri asioissa joko oikeiston (SU 21.1.1970), suuren rahan (SU 13.2.1969, 15.1.1970), ammattiyhdistyksen johdon (SU 13.11.1969), maataloustuottajajärjestöjen (SU 30.10.1969) tai toisten puolueiden kanssa. Jossain tietyssä erikoistapauksessa Vennamo saattoi asettaa puolueet huonommuusjärjestykseen tai erikseen mainita jonkun puolueen nimeltä, mutta vain negatiivisessa sävyssä.

Vennamon eksplikoima poliittinen päävastustaja ei sijoittunut yksinomaan oikeisto-vasemmisto -akselille vaan päällimmäisenä kriteerinä oli kansan tahdon vastustaminen. Myöskään FN:n poliittinen päävastustaja ei Vaarakallion (1994, 105) arvion mukaan sijoittunut yksinomaan oikeisto-vasemmisto -akselille vaan FN:n tärkein kriteeri oli siirtolaisasentoituminen.

Vennamon strategiana ollut kansan puolelle asettuminen oli tehokkaampaa kuin perinteisen oikeisto-vasemmisto -konfliktin korostaminen. Vennamolla koko SMP:n toimintaa ohjaavana strategiana oli esittäytyä sen joukon puolestapuhujana, joka koki olevansa syrjäytynyt suhteessa poliittisiin päätöksentekijöihin. Näiden syrjäytettyjen puolelle asettuminen oli sikäläkin tehokasta, että SMP itse puolueena pystyi esiintymään saman "poliittisen eksklusion" uhrina

jäädessä vaalitavan vuoksi vaille parlamenttipaikkoja tai väittäessään, että SMP puolueena kärsi eniten vaalitavan uudistuksesta.

Vennamolla oli sekä kapitalismilla että sosialismilla eräänlainen yleiskäsitteen luonne. Näillä käsitteillä leimattiin vastustajia poliittisen kentän laidasta laitaan. Käsite "vanhat puolueet" taas oli se kirosana, pahan inkarnoituma, jota vastaan Vennamo halusi taistella hyvällä eli oman totuuspuolueroolin mukaisella politiikalla. Vennamo oli hyvin voimakkaasti tukeutunut tähän hyvä-paha -myyttiin, ja sen kautta loi mielikuvan "meistä" hyvänä ja "heistä" pahana, rappion aiheuttajana. Frontisteilla yleiskäsitteenä Vaarakallion (1994, 106) mukaan esiintyi "sosialismi".

Vennamon diskurssista löytyi myös "sisäinen vihollinen". Tätä edustivat ne smp:läiset, jotka vaatimuksillaan muuttaa puoluetta hajottivat sitä sisältä käsin. Tämä vihollisryhmä ei kuitenkaan tarkastelujaksona olevan aikana vaikuttanut kovinkaan suuresti. Suuremman merkityksen nämä "hajottajat" saivat puolueen hajoamisen yhteydessä vuonna 1972.

Joskus joku yksittäinen "muu-puoluelainen" saattoi Vennamon diskurssissa saada myönteisemmän sävyn, mutta kollektiivina se ei onnistunut. Vennamolla ei ollut havaittavissa minkäänlaisia yrityksiä ylittää yhteiskunnan luokkarajoja. Häneltä ei löytynyt tervetuloivotuksia rikkaille tai ruotsinkielisille. Vennamo ei voinut hyväksyä muita puolueita, koska se tarkoittaisi heidän aatteidensa hyväksymistä.

Vihollisasettelussa oli sekä yksilöityjä vihollisia esimerkiksi Virolainen (SU 20.2.1969), Karjalainen (SU 11.2.1970) että kollektiivisia (muut puolueet, kommunismi, kapitalismi).

Vennamon diskurssissa hyvin voimakkaasti tuli esille Vennamon käsitys vanhojen puolueiden dekadenssista. Dekadenssin alkukohdan Vennamo (SU 22.5.1969) sijoitti sodan jälkeen, jolloin vanhat puolueet saavuttivat valta-asemansa. Dekadenssin ympärille Puheenjohtajan

palstalla rakentui pelottelu, syyllisten etsiminen ja nimeäminen sekä selitysten löytäminen erilaisiin ongelmiin. Vaarakallion (1994, 93) mukaan frontisteillakin esiintyi voimakasta dekadenssilla pelottelua, mutta he näkivät sen uhkaavan Ranskan lisäksi myös Eurooppaa, länsimaailmaa sekä "maapalloa" fyysisenä entiteettinä. Vennamolla oli hyvin dekadenttinen maailmankuva vaikkakaan hän ei esittänyt mitään yleismaailmallista huolta, että dekadenssi olisi uhannut koko maailmaa tai Pohjoismaita, Vennamolla uhka oli vain Suomea koskeva.

Vihollisten toiseus vanhojen puolueiden tapauksessa perustui kansan tahdon unohtamiseen. Tästä syystä Vennamo sai synn sanoi, ettei kansa enää luottanut vanhoihin puolueisiin. Vanhoissa puolueissa puolue-etu oli tärkeämpää kuin kansan etu. Tätä Vennamo (SU 9.1.196) nimitti klikkipolitiikaksi.

Vanhoille puolueille Vennamo antoi kielteisen nimityksen. Keskustaa Vennamo syytti vanhan nimen hylkäämisestä ja alkiolaisen politiikan pettämisestä. Kokoomuksen Vennamo (SU 9.1.1969) samaisti suureen rahaan ja nimitti puoluetta kostonhaluiseksi. Vennamolla ekskluusio näkyi muiden puolueiden osalta niiden ei-kansanomaisuuden kuvailussa. Hän (SU 19.2.1970) nimitti liberaalista kansanpuoluetta "liberaaliherroiksi". TPSL taas oli Vennamon (SU 19.2.1970) luonnehdinnan mukaan jättäytynyt täysin SKDL:n siipien suojaan ja oli siten siivellä eläjä ja sitä ylläpitävien voimien juoksupoika. Näin ollen riippuvuus muista puolueista oli ekskluusion perusta liberaalisen kansanpuolueen tapauksessa.

Pienet puolueet, liberaalit, ruotsalaiset ja kristilliset olivat Vennamon mielestä lähinnä muiden puolueiden juoksupoikia ja käsikassaroita, joilla ei ollut varsinaista valtaa. Ne eivät olleet itsenäisiä puolueita vaan olivat liittoutuneet vanhojen puolueiden kanssa. Tämän liittoutumisen takia ne olivat toisaalta yhtä pahoja kuin vanhat puolueet. Toisaalta taas Vennamo esitti pienpuolueet hieman positiivisemmassa valossa kuin isot vanhat puolueet. Tässäkin syynä saattoi olla oman kilven

kiillottaminen, kuten puoluelakien suhteen. Puolueen pieni koko teki puolueesta hieman siedettävämmän verrattuna suuriin puolueisiin, mutta liittoutuminen vanhoihin puolueisiin palautti pienet puolueet vihollisen kategoriaan.

Vennamo näki selvän kausaalisuhteen vanhojen puolueiden harjoittaman politiikan ja kansan aseman huononemisen välillä. Tämä antoi oikeuden kansan tuntemaan katkeruuteen ja protestiin vanhoja puolueita kohtaan. Vennamon (SU 21.8.1969) sanoin vanhat puolueet edustivat petosta kansaa vastaan. Muut puolueet olivat kausaalisuhteiden avulla kytketty myös muiden ongelmien syyksi. Nämä ongelmat ja uhat olivat joko muuttumattomia uhkia tai ajan myötä muuttuvia.

Harlen (1991, 34-35) mukaan vastapuolen vihamielisiä tekoja selitetään vastustajan luonteen ominaisuuksilla, kun taas myönteisiä, sovittelevia tekoja selitetään tilannetekijöillä. Kun muut puolueet tekivät jotain kielteistä, syynä oli Vennamon mielestä heidän tietoinen valintansa. Kun he tekivät jotain Vennamon mukaan myönteistä, heidät oli onnistuttu siihen pakottamalla tai sitten teko perustui pelkkään laskelmointiin. Vennamo saattoi myös ottaa kunnian itselleen tai puolueelleen muiden puolueiden tekemistä ratkaisuisista kansan hyväksi. Samaan kuvaan kuului taipumus kohdistaa päähuomio vihollisten kielteiseen toimintaan. Vastuu ongelmista siirtyi aina pahalle.

Hugh Rank (1984, lainattu Harle 1991, 102) on esittänyt politiikan kielelle neliasteisen ryhmittelyn erotella ystävät ja viholliset. Ensimmäisenä on ylistäminen (glorification) eli omien toimintojen esittäminen ei vaan hyvinä vaan vielä parempina. Toisena on puhdistaminen (exculpation), jolla tarkoitetaan omien kielteisten toimintojen esittämistä parempina kuin ne todellisuudessa ovat. Seuraavat kaksi jaottelua koskevat vihollisen toimintaa. Parjaaminen (vilification) on vastustajan kielteisten toimintojen esittämistä vielä pahempina ja vähätteleminen (denigration) vastustajan hyvien

toimintojen vähättelemistä.

Vennamo käytti pääsääntöisesti puheessaan kahta näistä nelikentän elementeistä. Omien toimintojen ylistäminen ja vastustajan toimintojen parjaaminen oli hänelle hyvin tunnusomaisia. Puhdistamista ei hänellä puheessa esiintynyt, koska hän ei esitellyt itselleen tai puolueelleen kiusallisia toimintoja. Myöskään vastustajan hyvien tekojen maininta ei ollut Vennamolla yleistä.

Omien toimintojen ylistämisestä oli useita esimerkkejä, seuraavassa yksi:

“SMP:n kannatus on jatkuvassa kasvussa. SMP:n puheenjohtaja kansanedustaja Veikko Vennamo on sodanjälkeisenä aikana paljastanut monta suurta väärinkäytöstä Kaljakallio- ja salaputki-rötöksistä kansaneläkelaitoksen suureen väärinkäyttöön saakka, vain eräitä mainitaksemme.” (SU 4.9.1969.)

6.1. VIHOLLISEN PÄÄMÄÄRÄT

Puheenjohtajan palstalta kävi selvästi ilmi, että muiden puolueiden päämääränä oli harvainvaltainen Suomi. Jotta tähän Vennamon mukaan Suomessa päästäisiin, oli ensin saavutettava välitavoitteita. Ensimmäisenä oli SMP:n murskaaminen. Tässä keinoina käytettiin suoranaista valehtelua ja parjausta, joilla yritettiin mustamaalata SMP kansan silmissä. Puoluelakiuudistuksen Vennamo koki olevan suora hyökkäys itseään ja puoluettaan kohtaan. Seuraavana tavoitteena oli ensin monopolien Suomen rakentaminen ja sen toteuduttua sosialismin ja kommunismin rakentaminen Suomeen. Sosialismi ja kapitalismi työskentelivät sulassa sovussa keskenään.

Vennamo selitti kansalle, miten kaksi näin vastakkaista suuntausta kuin kapitalismi ja sosialismi voivat toimia yhdessä. Vennamon (SU 24.4.1969) mukaan se oli mahdollista, koska ne olivat sama asia. Kun kansa oli saatu suuren rahan alle, niin silloin oli tullut aika nujertaa monopolit ja saattaa kansa sosialismiin. Tämän lopullisen siirtymisen sosialismiin toteuttaisivat "määrätyt voimat" kommunistien ja sosialidemokraattien keskuudesta.

Vennamo asettui kaikkia puolueita ja ideologeja vastaan. Niinpä hän kansalle kertoikin kauhukuvia näistä järjestelmistä. Sosialismia, kommunismia ja kapitalismia oli vaikea erottaa toisistaan Vennamon määrittelyissä. Ainoa järjestelmä, jonka hän hyväksyi oli "pohjoismainen kansanvaltainen yhteiskuntajärjestelmä." Legitimisoidakseen oman ideologian Vennamo turvautui uhkakuviin, katastrofin ennustuksiin ja dekadenssilla pelotteluun.

Vanhat puolueet pyrkivät näihin tavoitteisiinsa Vennamon (SU 14.8.1969, SU 7.8.1969) näkemyksen mukaan demokratian vaihehuudon alla ja demokratian vaihekaavussa. Ne uskottelevat kansalle, että pyrkimys on laajentaa demokratiaa vaikka tavoite on aivan päinvastainen.

monopoliien työvoimareservinä. Pää tavoitteena oli kansan nöyryminen, koska silloin kansaa voitaisiin pitää taloudellisen kurin alla ja epävarmuuden tilassa.

Vennamon (SU 16.1.1969) mukaan syy, miksi kansan toimeentuloa vaikeutettiin, oli se, että näin rahaa riitti monopoliien kasvattamiseen ja valtion rikastuttamiseen. Samalla romutettiin kansalaisten perusoikeuksia sekä rakennettiin yhteistyössä monopoliien kanssa sosialistis-kommunistista harvainvallan Suomea.

Vennamo (SU 14.8.1969) arvioi, että valtaa pitävät puolueet laskelmoivat, että kun puutteiden ja vääryyksien annettiin paisua riittävän suureksi ja kun asioita hoidettiin mahdollisimman epäoikeudenmukaiseen suuntaan, niin tällä tavalla olisi mahdollista saada kansan tuki kuriyhteiskunnan ja kollektivismiin toteuttamiselle. Lisäksi Vennamon (SU 7.8.1969) mukaan sen hetkiset hallituspuolueet ja oikeisto suunnittelivat vastoin kansan tahtoa veronkorotuksia.

7. YHTEENVETO

Tutkielmani lähtökohtana oli tarkastella Suomen Maaseudun Puoluetta erilaisesta lähtökohdasta kuin ennen. Puoluetta koskeva tutkimus rajoittui aikaisemmin vain vaalikannatuksen selittämiseen ja kannattajakunnan analysointiin. Oma lähtökohtani oli pyrkiä analysoimaan puolueen pitkäaikaisen puheenjohtajan Veikko Vennamon käsitystä Suomen kansasta, jota käsitettä hän itse käytti hyvin keskeisesti.

Vennamon eksplikoima Suomen kansa esittäytyi ominaisuuksiltaan hyvin positiivisessa sävyssä. Tärkeimmäksi ominaisuudeksi nousi rehellisyys, mutta myös pitkämielisyys, oikeudentuntoisuus, rauhallisuus ja tasapuolisuus olivat Vennamon mukaan kansan rakentavia ja hyviä ominaisuuksia. Oleellisesti kansan ominaisuuksiin kuului myös riippumattomuus ja ryhdikkyys. Tärkeäksi nousi kansan ryhdin kestäminen vaaleissa ja ryhdikkyyttä Vennamo edellytti myös kansanedustajilta. Vennamo pyrki kansan luonteen ja ominaisuuksien analysoimisella pitäytymään perinteisessä agraariyhteiskunnan arvostamissa elämäntavoissa. Hän korosti kansan sitkeyttä ja kestävyyttä, suomalaista sisua. Samoin hän arvosti Suomen kansan omatoimisuutta ja ahkeruutta.

Tarkasteluajankohtana 1969-1970 Suomen Maaseudun puolue koki senhetkisen historiansa suurimman vaalivoiton eduskuntavaaleissa 1970 ja oli muutenkin voimansa tunnossa hyvin menneiden kunnallisvaalien jälkeen. Tämä menestys näkyi Vennamon teksteissä hyvin optimistisena uskona siihen, että kansan tuki oli SMP:n takana ja näin ollen Vennamolla, SMP:n puheenjohtajan ominaisuudessa oli oikeus puhua kansan nimissä. Vennamo halusi herättää kansan terveen tahdon ennen vaaleja huomaamaan, miten huono kansan asema todellisuudessa oli. Myös kansan tulevaisuus näyttäytyi Puheenjohtajan palstalla erittäin synkkänä. Kansan ainoa mahdollisuus ja myös velvollisuus oli äänestää oikein seuraavissa vaaleissa.

Suomen Maaseudun puolue henkilöityi voimakkaasti puheenjohtaja Veikko Vennamoon. Vennamo erosi erimielisyyksien jälkeen maalaisliitosta ja perusti vuonna 1959 Suomen Pientalonpoikien Puolueen, joka myöhemmin muutti nimensä Suomen Maaseudun puolueeksi. Nimenmuutoksen taustalla on yleisesti nähty olevan maalaisliiton nimenmuutos Keskustapuolueeksi vuonna 1966. Tässä tilanteessa SMP pyrki saavuttamaan niiden äänestäjien kannatuksen, jotka kokivat olevansa "unohdettua kansaa" maalaisliiton nimenmuutoksen myötä, ja muutenkin vaalitaistelun aiheiden painottuessa enemmän maaseudun ihmisille vieraisiin kysymyksiin, kuten keskustan vaaliteeman yliopistojen hallinnon uudistuksen.

Vennamon teksteissä tuli eksplisiittisesti julki kansan asema. Kansan asema ja tulevaisuus oli erittäin synkkä. Kansalla ei ollut muuta mahdollisuutta parantaa asemaansa kuin äänestää ainoaa kansan ystävää SMP:tä. Muut puolueet olivat yksiselitteisesti kansan vihollisia, jotka oli asemoitu kansan ulkopuolelle. SMP:llä ja kansalla oli selvä yhteys ja Vennamon mukaan vain SMP osasi kuunnella kansan toiveita. Toisaalta taas Vennamo monessa yhteydessä kertoi kansalle, mitä mieltä sen tulee olla.

Muut puolueet olivat selkeästi kansan vihollisia. "Vanhat puolueet" SDP, keskusta ja SKDL edustivat dekadenssia ja kaikkea pahaa. SMP oli riippumaton, vanhat puolueet olivat liittoutuneet toistensa, suuren rahan, oikeiston tai/ja ammattiyhdistysten kanssa. SMP oli pieni puolue, vanhat puolueet suuria, SMP oli terve uusi voima, kolme suurta puoluetta sairaita, mahoja ja rappeutuneita. Vastakkainasettelu oli havaittavissa hyvin selkeästi. Vennamolla oli muutenkin tapana käyttää kärjitettyjä vastakkainpareja. Yleisin oli pienyritteliäisyyden rinnastaminen suureen, verohelpotuksia vilpillisesti saaneisiin suuryrityksiin.

Veikko Vennamon kirjoittamassa Puheenjohtajan palstassa toistui samat aiheet. Omien tekojen ylistäminen ja muiden puolueiden tekojen esittäminen kielteisenä olivat yleisiä teemoja. Vennamolla oli tyypillistä

esittää aina oma vaihtoehtonsa ja tulkintansa muiden puolueiden
väärän politiikan rinnalla.

LÄHTEET

LEHDET:

Suomen Uutiset 1969-1970

TEOKSET:

Aarnio, Eeva 1994: Toimijakonseptiot suomalaisten puolueiden periaate- ja yleisohjelmissa. Näkökulmia poliittisten kielten muutokseen 1960-luvulta 1990-luvulle. Lisensiaattitutkielma. Jyväskylä.

Aikio, Annukka 1998: Uusi sivistyssanakirja. Otava. Keuruu.

Borg, Olavi 1965a: Suomen puolueet ja puolueohjelmat 1880-1964. WSOY. Porvoo.

Borg, Olavi 1965b: Suomen puolueideologiat. Periaateohjelmien sisältöanalyttinen vertailu sekä katsaus niiden historialliseen taustaan ja syntyprosessiin. WSOY. Porvoo.

Borg, Olavi (toim.) 1970a: Mitä puoluetta äänestäisin. Tietoja ja tutkimuksia puolueista, politiikasta ja vaaleista. Otava. Keuruu.

Borg, Olavi (toim.) 1970b: Puolueiden ohjelmat 1970. Tammi. Helsinki.

Enävaara, Reijo 1979: Unohdetun kansan puolesta. SMP 20 vuotta 1959-1979. Oy Uusimaa. Porvoo.

Eskelinen, Heikki - Huovinen, Pentti (toim.) 1971: Tammivaalit. Otava. Keuruu.

Haataja, Lauri 1992: Kekkonen aika teoksessa Suomi 75. Itsenäisen Suomen historia. Weiling+Göös. Vantaa.

Harle, Vilho 1991: Hyvä, paha, ystävä, vihollinen. Rauhan- ja

konfliktintutkimuslaitos. Tutkimuksia No. 44. Gummerus. Jyväskylä.

Harle, Vilho 1994: "Viholliskuvan", "vihollisen" ja "toisen" käsitteistä sekä niiden keskinäisistä suhteista. Poliitikka 4/1994.

Helander, Voitto (toim.) 1971: Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä. Karisto. Hämeenlinna.

Helenius, Ralf 1970: Taistelu vaalivoitosta. Miksi virta vei oikealle. Tammi. KK:n kirjapaino. Helsinki.

Helenius, Ralf 1972: Suuret ismit 1970-luvun politiikassa. Kyriiri oy. Helsinki.

Hokkanen, Kari 1996: Maalaisliitto sodan ja vaaran vuosina 1939-1950. Maalaisliitto-Keskustan historia 3. Otava. Keuruu.

Hukkanen, Reino 1975: Harhaanjohtajan jäljillä. Oulu.

Jansson, Jan-Magnus 1993: Hajaannuksesta yhteistoimintaan. Suomalaisen parlamentarismien vaiheita. Tammer-paino. Tampere.

Jussila, Osmo - Hentilä, Seppo - Nevakivi, Jukka (toim.) 1996: Suomen poliittinen historia 1809-1995. WSOY. Juva.

Kankkunen, Allan 1970: Vaalit ja yhteiskuntapolitiikka teoksessa Shokkivaalit. Karisto. Hämeenlinna.

Kivioja, Erkki - Cantell, Jorma 1970: Veikko Vennamon poliittinen elämänkerta teoksessa Unohdetun kansan siivellä. Suunta N:o 1: Alho, Raija - Haikara, Kalevi - Ikonen, Juhani - Mäkelä, Hannu - Rand, Max - Tarkka, Auli. Otava. Helsinki.

Leppänen, Urpo 1970: Ennen ja jälkeen vaalien. Kommentteja

vaalivoittoon vaikuttaneista tekijöistä sekä vaalivoiton seurauksista teoksessa *Asialinjalla*. Weiling+Göös. Helsinki.

Liikanen, Erkki 1995: *Fennomania ja kansa. Joukkojärjestäytymisen läpimurto ja suomalaisen puolueen synty. Historiallisia tutkimuksia 191*. Gummerus. Jyväskylä.

Linna, Lauri 1998: *Vennamon panttivangit*. KL-paino. Ylivieska.

Maalampi, Ossi 1971: *Kun alkoi asialinja*. Gummerus. Jyväskylä.

Paakkinen, Lilja 1972: *Jatkuvuuden murtuminen valitsijamiesten vaaleissa teoksessa Protestivaalit nuorisovaalit (toim.) Pesonen, Pertti*. Tammer-Paino. Tampere.

Paasilinna, Erno (toim.) 1972: *Pidot Suomessa*. Otava. Keuruu.

Pekonen, Kyösti 1991: *Symbolinen modernissa politiikassa*. Kirjapaino Kari Ky. Jyväskylä.

Poutiainen, Eino 1972: *Melkoisen kovaa leikkiä*. KK:n kirjapaino. Helsinki.

Rantala, Onni 1972: *Vaalikampanjan yleislinjat teoksessa Protestivaalit nuorisovaalit (toim.) Pesonen, Pertti*. Tammer-Paino. Tampere.

Rantala, Onni 1982: *Suomen puolueiden muuttuminen 1945-1980*. Kyriiri oy. Helsinki.

Schmitt, Carl 1997: *Poliittinen teologia*. Kotkan kirjapaino Oy. Hamina.

Silvasti, Eero (toim.) 1970: *Shokkivaalit. Taustaa, toiveita, tulkintaa*. Karisto. Hämeenlinna.

Suhonen, Pertti 1971: SMP:n kannattajakunta: Havaintoja rakennepiirteistä ja asennoitumisesta teoksessa Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä (toim.) Helander, Voitto.

Suhonen, Pertti 1972: Äänestäjien siirtymävirrat teoksessa Protestivaalit nuorisovaalit (toim.) Pesonen, Pertti.

Suojanen, Päivikki 1985: Suostutteleva puhe, puhutteleva suostuttelu. Poliitikka 2/1985.

Suomen tilastollinen vuosikirja.

Sänkiaho, Risto 1970: Mitä tapahtui ja miksi teoksessa Shokkivaalit. Taustaa toiveita, tulkintaa. Karisto. Hämeenlinna.

Tapiola, Kari 1970: Kokoomus, SMP ja turvallisuuskokous teoksessa Shokkivaalit. Karisto. Hämeenlinna.

Tyyri, Jouko 1970: Kommentti: Reaktivistit teoksessa Shokkivaalit. Karisto. Hämeenlinna.

Vaarakallio, Tuula 1994: "La France de Monsieur Mamadou ou la France de Monsieur Dupont?" Inkluisio ja ekskluisio Front Nationalin diskurssissa. Pro gradu. Jyväskylä.

Vaarakallio, Tuula 1997: Rodun ja kulttuurin rajamailla. Ekskursio Front Nationalin muukalaisvastaisuuteen. Poliitikka 2/1997.

Vennamo, Veikko - Enävaara, Reijo - Lemström, Rainer - Leppänen, Urpo - Tupamäki, Olavi - Vennamo, Pekka 1970: Asialinjalla. Weiling+Göös. Helsinki.

Vennamo, Veikko 1973: Ajan valtimolla. Oy Uusimaa. Porvoo.

Vennamo, Veikko 1987: Kulissien takaa. Elettyä Mannerheimin, Paasikiven, Kekkonen ja Koiviston aikaa. Gummerus. Jyväskylä.

Vennamo, Veikko - Väisänen, P. O. 1988: Jälleenrakennuksen ihme. Gummerus. Jyväskylä.

Vennamo, Veikko 1989: Kekkos-diktatuurin vankina. Gummerus. Jyväskylä.